

**Turku liikuttaa kaikkia – tulevaisuuden linjaukset
liikuntapaikkaverkon ja liikuntakulttuurin kehittämiseksi**

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	3
2 LIIKUNTAPAIKKARAKENTAMISTA OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ JA AVUSTUKSET	5
3 TURUN KAUPUNGIN STRATEGISET LÄHTÖKOHDAT	7
4 LAAJA LIIKUNTAPAIKKAVERKKO LIIKKUMISEN EDISTÄJÄNÄ	8
5 RATKAISTAVANA OLEVAT YDINLIIKUNTAPAIKAT	9
6 LIIKUNTAPAIKKARAKENTAMISEN TULEVAISUUDEN SUUNTA	11
7 LIIKUNTAPAIKKAVERKON TULEVAISUUDEN RATKAISUJEN VAIKUTUKSET	14
8 LIIKUNTAPAIKKAVERKON KEHITTÄMISTÄ TUKEVAT LINJAUKSET	17
LÄHTEET	19
LIITTEET	20

Työryhmä

Markus Kalmari, liikuntapalvelujohtaja, liikuntapalvelut
Oskari Nummi, liikuntapaikkapäällikkö, liikuntapalvelut
Annakaisa Ahtiainen, erityisasiantuntija, liikuntapalvelut
Nea Fagerlund, liikuntasuunnittelija, liikuntapalvelut
Jenni Syrjämäki, liikuntasuunnittelija, liikuntapalvelut
Minna Juselius, palveluverkkojohtaja, järjestämistoiminto
Saku Lehtiö, tilacontroller, tilapalvelut
Johanna Aarnio, tilacontroller, tilapalvelut

1 JOHDANTO

Liikkumattomuuden kustannukset ovat Turussa väkilukuun suhteutettuna noin 112–260 miljoonaa euroa vuodessa (Olympiakomitea 2021). Liikkuminen, sen mahdollistaminen ja sen edistäminen on koko kunnan asia. Liikkumisen, liikunnan harrastamisen, urheilun ja fyysisen aktiivisuuden avulla pystytään edistämään kuntalaisten hyvinvointia sekä sitä kautta vähentämään kunnan sosiaali- ja terveysmenoja. Liikunta ei ole vain erillinen lisäpalvelu peruspalveluiden takana. Liikunta ja sen kaikki eri ilmenemismuodot tulee nostaa teorian ja käytännön tasoilla peruspalveluiden rinnalle. Se tulee nähdä yhtä tärkeänä osana turkulaisten arkea sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä koulutuksen kanssa.

Turkulaisten liikuntakäyttämisen tilaa kuvaa polarisoituminen: osa kaupunkilaisista on fyysisesti aktiivisia arkiliikkuja, joilla on liikunnallisia harrastuksia, kun taas osa ei liiku arjessaan lainkaan. Turkulaisista 20–54-vuotiaista 29 % saavuttaa suosituksen mukaisen kestävyys- ja lihaskuntoharjoittelun tason ja vastaavasti 24,4 % ei harrasta vapaa-ajallaan lainkaan liikuntaa (FinSote 2018). Lasten ja nuorten liikkumissuosituksen saavuttavien määrä vähenee merkittävästi iän myötä: 7-vuotiaat 58 %, 11-vuotiaat 42 %, 15-vuotiaat 15 % ja 16–20-vuotiaat 8 % (Valtion liikuntaneuvosto 2019 ja 2021).

Liikunta- ja urheiluseurat ovat merkittäviä turkulaisten liikuttajia. Kaupungin avustuksia hakeneissa liikunta- ja urheiluseuroissa sekä liikuntaa järjestävissä yhdistyksissä harrastajia on n. 62 600, joista alle kouluikäisiä on n. 7 700 ja 7–19-vuotiaita n. 16 300. Seuraharrastamisen aktiivisuudessa on nähtävillä selkeä drop out -ilmiö harrastajien vanhetessa: 11-vuotiaista 71 % harrastaa liikuntaa seurassa, 15-vuotiaista 44 %, 17–18-vuotiaista 40 % ja 19–20-vuotiaista 32 %. Turkulaisista 20–54-vuotiaista osallistuu liikunta- ja urheiluseuratoimintaan n. 33 %. Keskeisimpiä syitä turkulaisten lasten ja nuorten seuraharrastamisen lopettamisen taustalla ovat: 1) ei viihdy joukkueessa tai harjoitusryhmässä (48 %), 2) kyllästyminen lajiin (42 %) ja 3) harrastaminen ei ole tarpeeksi innostavaa (25 %). (Valtion liikuntaneuvosto 2019 ja 2021.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistuksen toteutuessa kaupungin rooli hyvinvoinnin edistämässä korostuu. Harrastustoimintaan osallistuminen on tärkeä osa syrjäytymisen ehkäisyä. ”Yhden nuoren syrjäytyminen maksaa Sitran ja THL:n mukaan yhteiskunnalle 230 000–370 000 euroa” (Hilli et al. 2017). Fyysisen aktiivisuuden ylläpitämisellä ja lisäämisellä on suuri merkitys sairauksien ennaltaehkäisyssä. Erilaiset liikkumismuodot mahdollistavat liikuntapaikat ja -olosuhteet sekä liikkumisympäristöt ovat tärkeässä roolissa taistelussa liikkumattomuutta vastaan. Turussa on noin 400 kunnallista rakennettua liikuntapaikkaa, joista keskeisimmät rakennukset ovat valmistuneet

1970–1980-luvuilla. Laaja ja vanheneva liikuntapaikkaverkko vaatii monilta osin ylläpitoa ja päivityksiä, joihin kaikkiin toimenpiteisiin eivät vuosittaiset rajalliset määrärahat riitä. Turun kaupungin liikuntapalvelut on tehnyt vuonna 2016 valmistuneen Liikuntapaikkasuunnitelma 2029 -palveluverkkoselvityksen, joka esittelee muun muassa liikuntapaikkaverkon nykytilaa sekä linjaa suuntaviivoja tulevaisuuden päätöksentekoa varten. Liikuntalautakunnan hyväksymä (23.3.2016 § 10), edelleen ajankohtainen verkkoselvitys taustoittaa ja viitoittaa liikuntapaikkaverkon päivittäistä ja vuosittaista hallintaa. Yksityiskohtaiset asiat kiteytyvät toimenpiteiksi tarkemmissa tarveselvityksissä, hankesuunnitelmissa ja päätösesityksissä.

Tulevien vuosien aikana liikuntapaikkaverkossa on merkittäviä uudistamistarpeita, kun useita keskeisiä ja suosittuja liikuntaolosuhteita tulee käyttöikänsä päähän. Myös Turun väestön kasvaminen uusille asuinalueille lisää liikuntapaikkaverkon laajentumistarpeita. Ydinkohteet, joiden tulevaisuus vaatii ratkaisemista, ovat Impivaaran jalkapallohalli, Impivaaran jäähalli, Kupittaaan maauimala, Kupittaaan urheiluhalli, Liikuntakeskus Alfa, Lintulan voimistelu- ja sirkussali, Petreliuksen uimahalli sekä Sampalinnan palloiluhalli. Keskeisten ydinkohteiden lisäksi dynaamisesti elävässä liikuntapaikkaverkossa on myös muita kohteita ja kokonaisuuksia, joiden tulevaisuus vaatii ratkaisemista sekä joita tuodaan päätöksentekoon tulevina vuosina erillisinä tarve- ja verkostoselvityksinään.

Myös koulujen liikuntasaliverkoston supistuminen suunniteltujen ja äkillisten remonttien sekä salien poistumisen vuoksi haastaa liikuntapaikkaverkkoa sisäliikuntaolosuhteiden näkökulmasta. Vuosina 2015–2021 verkostosta on poistunut yhdeksän liikuntasalia/-hallia. Vuosina 2022–2029 on suunnitellusti poistumassa kahdeksan liikuntasalia/-hallia. Kaikkien tällä hetkellä remontissa olevien (6 salia) tai vuonna 2022 remonttiin menevien (4 salia) kohtaloa ei ole päätetty. Lisäksi sisä- ja ulkoliikuntaolosuhteiden väistötilarpeita ei huomioida riittävästi kouluverkon muutosten yhteydessä, mikä aiheuttaa ongelmia koululiikunnan toteutukselle sekä liikunta- ja urheiluseurojen toiminnan järjestämiselle.

Turkulaisten fyysisen aktiivisuuden lisäämisen sekä ikääntyvän liikuntapaikkaverkon kehittämistyön ohella kaupungin liikuntaan liittyvät tuet ja avustukset kaipaavat päivitystä tasavertaisuuden näkökulmasta tarkasteltuna. Osa harrastajista pääsee käyttämään kunnallisia, alle 20-vuotiaille pääasiallisesti maksuttomia liikuntatiloja. Tiloja ei ole kuitenkaan kaikkien lajien harrastajille ja toisaalta olemassa olevia liikuntatiloja ei ole riittävästi kysyntään nähden. Yksityisiä liikuntatiloja käyttävien turkulaisseurojen vuokrakustannuksia avustetaan n. 5–55 % tuella alle 20-vuotiaiden toiminnan osalta. Omatoimiliikkujat puolestaan maksavat esimerkiksi uimahalli- ja urheiluhallikäynneistä 4-vuotiaasta alkaen, vaikka ohjatun toiminnan vuoroilla alle 20-vuotiaat liikkuvat pääosin maksutta. Liikun-

tapaikkojen käyttäjien huomioimisen näkökulmasta liikuntapaikkaverkkoa ja avustusjärjestelmää tulisi kehittää käsi kädessä, jotta kaupungin eri tavat tukea liikuntaolosuhteiden käyttäjiä olisivat entistä tasavertaisempia niin omatoimiliikkujien kuin ohjatun seuratoiminnan harrastajien välillä.

Näiden kolmen osa-alueen (fyysisen aktiivisuuden lisääminen, liikuntapaikkaverkon ratkaistavat ydinkohteet ja tasavertaisemmat tukimuodot) muutostarpeiden ratkaisemiseksi Turun kaupunki aloitti syksyllä 2019 liikuntapaikkaverkon päivityssuunnitelman laatimisen. Kehitystyö toteutetaan kahdessa päävaiheessa. Ensimmäinen vaihe huipentuu syksyyn 2021, jolloin esitetään päätettäväksi liikuntapaikkaverkon päivittämisen ja kehittämisen päälinjaukset. Linjaukset on tarkoitus viedä käytäntöön vuonna 2023. Toisessa vaiheessa syksyllä 2022 esitetään päätettäväksi uudesta avustus- ja hinnoittelumallista, jota tavoitellaan käyttöön otettavaksi vuonna 2024. Mallissa huomioidaan liikunnan olosuhde-, toiminta- ja osaamisavustamisen kokonaisuus.

Päivityssuunnitelmalle viitekehyksen luo visio ”Turku liikuttaa kaikkia – liikkuminen elämäntavaksi”. Tavoitetilana on kannustaa liikkumaan ja liikuttamaan luomalla uusia yhteistyömalleja toimintojen tueksi, luoda perusta entistä laajemmalle ja monipuolisemmalle liikuntapaikkaverkolle sekä kehittää olemassa olevia toimintoja, joilla tuetaan tasapuolisemmin liikuntapaikkojen käyttäjiä ja lisätään liikettä. Kokonaisuudella pyritään tukemaan kaupunkilaisia läpi elämän kestävään liikuntasuhteeseen sekä lisäämään omatoimista liikkumista ja ohjattuun harrastustoimintaan osallistumista. On tärkeä tarkastella kokonaisuutta harrastajien ja lajien tasavertaisen kohtelun näkökulmasta sekä pohtia, mikä on kaupungin rooli tulevaisuudessa liikuntaolosuhteiden tarjoajana. Tavoitetilana on luoda käytännöt, joilla aktivoidaan ja kannustetaan mahdollisimman paljon kuntalaisia liikkumaan, pidetään harrastamisen kustannukset maltillisina sekä tuetaan liikunta- ja urheiluseuroja heidän toiminnassaan liikkumisen, liikunnan ja urheilun edistämiseksi.

2 LIIKUNTAPAIIKKARAKENTAMISTA OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ JA AVUSTUKSET

Kunnallista liikuntapaikkarakentamista ohjaavat lainsäädäntö ja valtion liikuntapoliittiset linjaukset. **Liikuntalain** (390/2015) 5 §:n nojalla kuntien tehtävänä on ”luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja”. Haasteet kuntataloudessa sekä käyttäjien tarpeet entistä korkeatasoisemmille ja monipuolisemmille liikuntaolosuhteille luovat haastavan yhtälön koko liikuntapaikkaverkon kehittämiseksi pelkästään kunnallisin resurssein. Kunnallisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välinen yhteistyö onkin lisään-

tynyt viime vuosina ja liikuntapaikkoja rakennetaan sekä kehitetään yhä useammin erilaisin kumppanuusmallein. Liikuntalain lisäksi **kuntalaki** (410/2015) ohjaa liikuntapaikkarakentamista, linjaten muun muassa kunnan velvollisuudesta kuulla asukkaita liikuntapaikkahankkeiden suunnitteluprosesseissa: ”Kunnan tulee kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kuntalain säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.”

Valtioneuvosto antoi lokakuussa 2018 Suomen ensimmäisen **liikuntapoliittisen selonteon**, jonka päämääränä on tuoda esille liikunnan yhä laajempi ja monipuolisempi merkitys yhteiskunnassamme. Selonteko luo pohjaa 2020-luvun liikuntapolitiikalle kattaen linjaukset muun muassa liikunnan lisäämisestä elämän eri vaiheissa, liikuntapaikkarakentamisesta, liikunnan kansalaistoiminnasta ja huippu-urheilusta. Tärkein liikuntapoliittinen tavoite Suomessa 2020-luvulla on kansalaisten fyysisen aktiivisuuden merkittävä lisääminen kaikissa ikä- ja väestöryhmissä siten, että väestö harrastaa mahdollisimman laajasti liikuntaa terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävässä määrin. Yhdeksi liikuntapolitiikan painotukseksi on nostettu myös liikuntapaikkarakentamisen ja liikuntaolosuhteiden tukeminen. Selonteossa tuodaan hyvin esiin, kuinka liikunnan edistäminen ja laajentaminen vaatii myös tulevaisuudessa sen, että kunnat rakentavat, peruskorjaavat ja ylläpitävät laajoja käyttäjäryhmiä palvelevia monipuolisia liikuntapaikkoja. Sekä omatoimisen että ohjatun liikunnan edistäminen ei onnistu ilman liikkumiseen tarkoitettuja olosuhteita. (Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta 2018.)

Liikuntapaikkarakentamista ohjaavat Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) sekä aluehallintovirastojen myöntämät avustukset. Avustamista puoltavat kriteerit määrittävät valtakunnallisia linjauksia ja painotuksia liikuntapaikkarakentamiselle. Niissä huomioidaan muun muassa laajojen käyttäjäryhmien liikuntatarpeisiin vastaaminen sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen liikunnassa ja urheilussa. Kriteerit on muodostettu valtion liikuntapoliittiset tavoitteet ja liikuntapaikkarakentamista koskevat nykytilan haasteet huomioiden. (Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja 2014.) Valtio tukee vuosittain liikuntapaikkarakentamista 30 miljoonalla eurolla, josta vajaa kolmannes ohjataan aluehallintovirastojen jaettavaksi pienten liikuntapaikkahankkeiden tukemiseen. Yli 700 000 euron kustannusarvion hankkeissa valtionapuviranomaisena on opetus- ja kulttuuriministeriö, alle 700 000 euron hankkeissa aluehallintovirastot. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020.)

OKM:n liikuntapaikkaan myönnettävä avustus voi olla enintään 30 prosenttia hankkeen kustannusarviosta, maksimissaan 750 000 euroa. Uimahallien avustus voi olla enintään 800 000–1 000 000 euroa allastilaohjelman monipuolisuudesta riippuen. Lähiliikuntapaikoille voidaan myöntää korotettua avustusta, enintään 35–45 prosenttia hankkeen kustannuksista. Eri toimijoiden merkittävällä yhteisrahoituksella toteutettavissa hankkeissa avustuksen maksimimäärä on 30 % kustannusarvioista,

enintään 1 000 000 euroa. Jos hankkeessa toteutetaan tai peruskorjataan useampi toiminnallisesti merkittävä liikuntapaikka, avustuksen määrä voi kattaa 30 prosenttia kustannusarvioista, maksimissaan 1 200 000 euroa, jota on mahdollista korottaa harkinnanvaraisesti elinkaaren aikaisiin energia-
tehokkaisiin ratkaisuihin panostamalla. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020.) Vuonna 2021 OKM myönsi valtionavustusta mm. liikuntahallien uudisrakennuksiin ja peruskorjauksiin 750 000 euroa / hanke, Impivaaran Tenniskeskus Oy:n laajennukseen 750 000 euroa, Jyväskylän kaupungin Aalto Alvari -uimahallin peruskorjaukseen ja laajennukseen 1 000 000 euroa sekä Espoon Kalajärven koulun sisäliikuntatilaan 750 000 euroa.

3 TURUN KAUPUNGIN STRATEGISET LÄHTÖKOHDAT

Turun kaupunginvaltuuston 23.8.2021 hyväksymässä valtuustokauden 2021–2025 toiminnan painopisteet linjaavassa Pormestarien Turku – Toiminnan vuosikymmen -ohjelmassa on nostettu esille liikuntapaikkarakentamisen tueksi kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi tuotava liikuntapaikkaverkkosuunnitelma, jossa optimoidaan lajien keskittymät ja maankäytölliset vaatimukset. Lisäksi ohjelmassa huomioidaan liikuntaolosuhteiden näkökulmasta lähiliikuntaa tukevien toimintojen kuten ulkokuntosaliverkoston kehittäminen, ikäihmisten tarpeiden huomioiminen liikuntapaikkarakentamisessa sekä koulujen yhteydessä olevien sisä- ja ulkoliikuntatilojen liikkumaan innostavuus. Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihankkeeseen sisältyvän liikumisen toimenpideohjelmaan yhdistyy myös liikunta- ja urheiluseurojen avustusten uudistaminen lajien välisen, sukupuolten ja alueiden tasa-arvon turvaamiseksi.

Kaupunkistrategian, vapaa-ajan palvelukokonaisuuden sekä liikuntalautakunnan strategiset painopisteet luovat raamit liikuntapaikkaverkoston päivityksessä tehtäville valinnoille ja päätöksille kaupunkilaisten liikuttamisen näkökulmasta. Pormestarien Turku – Toiminnan vuosikymmen -ohjelmassa linjataan mm. investoinneista, joissa huomioidaan väestön ikärakenteen muutokset ja väestönkasvu, energiatehokkuus sekä muut kestävät ratkaisut. Kupittaa kansihankkeen toteutus mahdollistaa Tiedepuiston kärkihankkeen, joka on sijaintinsa puolesta tärkeässä asemassa myös liikuntapaikkaverkon kehityksen kannalta.

Liikuntapaikkaverkkoa päivitettäessä huomioidaan myös Hiilineutraali ja resurssiviisas Turku osana Turun hiilineutraalisuus 2029 -ohjelmaa, jossa kaupungin tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2029 mennessä. Tavoitteeseen liittyen liikuntapaikkaverkon kehittämisessä keskitytään keskeisiin

sijainteihin ja helposti saavutettavissa olevien liikuntapaikkakeskittymien vahvistamiseen. Liikuntapaikkaverkon kehittäminen kytkeytyy vahvasti myös ennen Pormestarien Turku – Toiminnan vuosikymmen -ohjelmaa voimassa ollut Turun kaupunkistrategia 2029, jonka Hyvinvointi ja aktiivisuus -ohjelman yksi kolmesta pääteemasta on liikunnallista elämäntapaa edistävä Aktiivinen turkulainen.

4 LAAJA LIKUNTAPAIIKKAVERKKO LIKKUMISEN EDISTÄJÄNÄ

Turun liikuntapaikkaverkko koostuu yli 600 liikuntapaikasta, joista noin 400 on kaupungin omistamia ja hallinnoimia. Loput ovat yksityisomisteisia liikuntaolosuhteita. Tässä tekstissä yksityisellä liikuntapaikalla tarkoitetaan sekä seura- ja yhdistysomisteista että yksityisen sektorin toimijoiden omistamia liikuntaolosuhteita. Kunnallisista liikuntapaikoista noin 200 on vuoronvaraustoiminnan piirissä ja muut kohteet ovat vapaasti kaikkien käytettävissä. Näiden lisäksi mm. kävely- ja pyörätiet sekä luontoliikuntaverkostot tarjoavat laajat mahdollisuudet liikkumiselle. Vuonna 2019 toteutetun seurakyselyn (n=122) mukaan 74 % turkulaisista liikunta- ja urheiluseuroista käyttää Turun kaupungin liikuntaolosuhteita toiminnassaan. 45 % liikunta- ja urheiluseuroista harjoittelee itse omistamissaan tai yksityisten yritysten omistamissa liikuntapaikoissa. Eniten käytettyjä liikuntapaikkoja ovat liikuntahallit ja -salit sekä maastoliikunta- ja lajikohtaiset harjoittelupaikat.

Kunnallisen liikuntapaikkaverkon rakentamista on perinteisesti ohjannut tarve liikuttaa laajasti eri käyttäjäryhmiä. Myös Turussa kunnallinen liikuntapaikkaverkko koostuu pääsääntöisesti laajoja käyttäjäryhmiä palvelevista liikuntasaleista ja -halleista, ulkokentistä, kuntoreiteistä, ulkoliikuntapaikoista, jäähalleista ja uimahalleista. Verkossa on myös useita lajispesifimpiä liikuntapaikkoja. Liikuntapaikkaverkko esitellään laajasti Liikuntapaikkasuunnitelma 2029 -selvityksessä. Liite 1 avaa liikuntapaikkaverkon nykytilaa olosuhteiden ja käyttäjien näkökulmista.

Kunnallisia sisäharjoitteluolosuhteita ja ulkokenttiä käytetään suurilta osin ohjattuun toimintaan, jota pääasiallisesti järjestää liikunta- ja urheiluseurat. Näiden liikuntapaikkojen käyttö hinnoitellaan tilavuokraperusteisesti (liiklk 13.6.2019 § 57). Omatoimiliikuntaa on enimmäkseen uimahalleissa ja maauimaloissa sekä urheiluhallissa, joiden käyttö hinnoitellaan tuote-/käyntiperusteisesti. Laajasta liikuntapaikkaverkosta huolimatta kunnallisia liikuntapaikkoja ei ole kuitenkaan tarjota kaikkien lajien harrastajille, joten osa käyttäjistä harjoittelee yksityisissä liikuntapaikoissa. Tämän seurauksena liikuntalautakunta myöntää avustuksia turkulaisten liikunta- ja urheiluseurojen sekä yhdistysten harjoitustilojen käyttöön alle 20-vuotiaiden toimintaan, jotta lasten ja nuorten harrastamisen kustannuksiin ei vaikuttaisi se, käytetäänkö yksityisiä vai kunnallisia tiloja.

Liitteessä 2 avataan tarkemmin liikuntatilojen hinnoittelu- ja avustuskäytäntöjä, tarkastellaan hinnoittelu- ja avustusjärjestelmää tasavertaisuuden näkökulmasta sekä vertaillaan liikunnan avustus- ja käyttömenoja suurimpien kaupunkien kesken.

5 RATKAISTAVANA OLEVAT YDINLIIKUNTAPAIKAT

Suurin osa kaupungin liikuntapaikoista on ollut käytössä jo vuosikymmeniä, mikä näkyy merkittävänä peruskorjausvelan kasvuna. Isojen liikuntatilakiinteistöjen tullessa teknisen käyttöikänsä päähän on tehtävä ratkaisuja niiden korvaamisesta, jotta niiden tarjoamat lajiolosuhteet ja liikuntatilaneliöt pystytään säilyttämään myös jatkossa. Turun nykyinen liikuntapaikkaverkko sisältää kahdeksan merkittävää kohdetta, joiden tulevaisuus on ratkaistava lähivuosien aikana:

- Impivaaran jalkapallohalli
- Impivaaran jäähalli
- Kupittaaan maauimala
- Kupittaaan urheiluhalli
- Liikuntakeskus Alfa
- Lintulan voimistelu- ja sirkussali
- Petreliuksen uimahalli
- Samppalinnan palloiluhalli

Näiden liikuntapaikkojen korvaaminen on ajankohtaista seuraavien 3–10 vuoden kuluessa vuokrasopimuksen päättymisen tai rakennuksen huonon kunnan takia. Niiden korvaamiseen liittyvät väistötötila-, peruskorjaus- tai uudisrakennusinvestoinnit tulevat olemaan merkittäviä, minkä vuoksi ne on aikataulutettava useille vuosille eteenpäin sekä huomioitava kaupungin talousarvioissa. Kyseiset kohteet ovat suosittuja liikuntaolosuhteita: kokonaiskäyntimäärä näissä kohteissa vuonna 2019 oli yhteensä n. 750 000, joka on lähes puolet koko tilastoidusta käyntimäärästä. Kohteet palvelevat laajaa käyttäjäkuntaa: eri-ikäisiä kuntalaisia, eri lajien harrastajia ja kilpaurheilijoita, koululaisia ja varhaiskasvatusta sekä organisoitua ja omatoimiliikuntaa. Lisäksi useat näistä kohteista edustavat liikuntapaikkoja, jotka tarjoavat tietyille lajeille ainoat kunnalliset lajinomaiset harjoitusolosuhteet. Jos liikuntatiloja ei korvata, supistuu liikuntapaikkaverkon palvelutarjonta merkittävästi rajoittaen siten turkulaisten liikuntamahdollisuuksia sekä liikunta- ja urheiluseuratoimintaa.

Tarkasteltavista ydinkohteista uudella tilalla tai rakennuksella korvattavia ovat Impivaaran jalkapallohalli, Impivaaran jäähalli ja Petreliuksen uimahalli. Peruskorjausta vaativat Kupittaaan maauimala ja Kupittaaan urheiluhalli. Sampपालinnan palloiluhallia tarkastellaan sekä peruskorjauksen että uudisrakentamisen näkökulmista. Liikuntakeskus Alfa tulee korvata joko uudella rakennuksella tai sijoittamalla tarvittavat liikuntaolosuhteet uuteen kohteeseen olemassa olevaa rakennusta muuntaen. Lintulan voimistelu- ja sirkussali on nostettu yhdeksi kohteista, koska tilan kunto ei vastaa kaikilta osin liikuntakäytön tarpeisiin. Sitä ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista peruskorjata nykyiseen sijaintiinsa, vaan sitä esitetään sijoitettavan uuteen tilaan yhdessä muiden harjoitustilojen kanssa.

Edellä mainittujen keskeisten ydinliikuntakohteiden lisäksi dynaamisesti elävässä liikuntapaikkaverkossa on myös muita kohteita ja kokonaisuuksia, joiden tulevaisuus vaatii ratkaisemista sekä joita tuodaan päätöksentekoon tulevina vuosina erillisinä tarve- ja verkostoselvityksinään. Esimerkiksi tenniskenttäverkoston kehittämisestä on tehty (liiklk 18.5.2021 § 43) oma selvityksensä ja ulkokuntosaliverkoston kehitystyö on käynnissä. Kaupungin skeittiryhmässä puolestaan pohditaan olosuhteiden kehittämistä yhdessä Liikuntapalvelujen, Nuorisopalvelujen ja paikallisten yhdistysten kesken. Lisäksi mm. Urheilupuiston ja Paavo Nurmen stadionin kehittämistarpeet tulee huomioida 2020–2030-luvuilla.

Harrastamisen näkökulmasta suurimmat uudistamistarpeet kohdistuvat jääurheilun, ulkopalloilulajien talviharjoittelun, voimistelu-, sisäpaloilu- ja kamppailulajien, yleisurheilun sekä uinnin ja vesiliikunnan olosuhteille. Liikunta- ja urheiluseurojen ohella suurina käyttäjäryhminä edellä mainituilla liikuntapaikoilla ovat koululiikunta, Turun Seudun Urheiluakatemia sekä omatoimiliikkuajat. Liitteessä 3 esitellään yksityiskohtaisemmin ratkaistavana olevien ydinliikuntapaikkojen käyttö, kiinteistöjen tämänhetkinen kunto, käyttäjien näkemyksiä liikuntatilojen kehitystarpeista sekä kohteiden alustavia tulevaisuuden suunnitelmia.

Tarkasteltavien kahdeksan ydinliikuntapaikan sekä poistuvien liikuntasalien korvaaminen voidaan ratkaista eri tavoin: peruskorjaamalla, uudisrakentamalla, vuokraamalla ulkopuoliselta taholta tai tukemalla yksityisiä liikuntapaikkahankkeita. Uudiskohteen investoijana voi olla kaupunki tai yksityinen toimija. Kokonaisuuden näkökulmasta on tärkeä pohtia muun muassa miten liikuntatilojen hinnoittelu vaikuttaa niiden käyttöön ja kuinka korkeat liikuntapaikan ylläpitokustannukset ovat. Luopuuko kaupunki omista ydinliikuntakohteistaan sekä panostaa jatkossa liikunta- ja urheiluseurojen omien olosuhteiden sekä sitä kautta turkulaisten liikuntaolosuhteiden kehittämiseen avustusmäärärahoihin? Vai investoiko kaupunki uudiskohteiden rakentamiseen sekä jatkaa omistamiensa ja vuokraamiensa liikuntatilojen tarjoamista käyttäjille kuten tähänkin asti?

Lähtökohtana on, että vähintään poistuvat liikuntatilojen neliömäärät tullaan korvaamaan. Kuntalaisten tasavertaisten liikkumis- ja liikuntaedellytysten luomiseksi kunta panostaa julkisina investointeina ensisijaisesti laajoja käyttäjäryhmiä palveleviin liikuntapaikkoihin, kuten uimahalleihin ja maauimaloihin, kuntoreitteihin, ulkokuntosaleihin, koulujen yhteydessä oleviin sisä- ja ulkoliikuntaolosuhteisiin sekä talvisin hiihtolatuihin ja jääkenttiin. Lajikohtaisten liikuntapaikkojen osalta ensisijaisena vaihtoehtona on toteuttaa uudisrakennus yksityisenä hankkeena, josta kaupunki vuokraa tilaa, ostaa vuoroja tai tukee tilan käyttäjiä avustuksin. Jokaisen ratkaistavan liikuntapaikan osalta tehdään yksityiskohtainen tarveselvitys, jossa otetaan kantaa kunkin kohteen osalta mahdollisiin vaihtoehtoisiin ratkaisuihin sekä esitetään kokonaisuuden näkökulmasta paras hankinta- ja hallintamuoto.

Tässä päivityssuunnitelmassa tarkastellaan ratkaistavien ydinliikuntapaikkojen korvaamista uudisrakentamisen ja peruskorjaamisen näkökulmista kaupunkijohtoisesti. Toteutusmuodon valintaa arvioitaessa on otettu huomioon useita eri tekijöitä kohdekohtaisesti. Esimerkiksi joidenkin rakennusten kohdalla tilakapasiteetit eivät sellaisenaan tai edes kohtuullisilla muutosjärjestelyillä pysty vastaamaan nykyiseen tarpeeseen, mikä puoltaa hankkeen toteuttamista uudisrakennuksena. Osassa kohteita liikuntapaikkoja peruskorjaaminen on kuitenkin perusteltu ratkaisu esimerkiksi rakennuksen suojelustatuksen, sen sijainnin tai tehokkaan käytön kannalta.

Liikuntapaikkahankkeiden talousvaikutusten lisäksi on arvioitu rakennusten odotettavissa olevaa käyttöikää sekä rakenteiden teknisten järjestelmien kuntoa, joka saattaa nostaa useissa kohteissa korjausasteen ja kustannusarvion jo karkeallakin arviolla erittäin korkeaksi. Erityisesti vaativien kohteiden, kuten jää- ja uimahallien osalta on tiedostettava merkittävä riskien lisääntyminen ylläpitokustannuksissa, jos käyttöikää nykyisten rakennusten kohdalla pitkitetään merkittävästi. Hankkeiden aloituksen pitkittyessä rakennuksen huono kunto saattaa pakottaa siirtymään väistötiloihin suunniteltua aiemmin, jolloin väistötilakustannukset kasvavat. Joidenkin liikuntapaikkojen osalta väistötilojen järjestäminen saattaa lisäksi olla hyvin haastavaa. Jos nykyrakennuksen kunto kestää uudisrakennuksen valmistumiseen asti, ei uudishankkeilla korvattavissa tilaratkaisuissa ole tarpeen hyödyntää väistötilaratkaisuja pienentäen merkittävästi hankkeen lopullisia kokonaiskustannuksia.

6 LIIKUNTAPAIKKARAKENTAMISEN TULEVAISUUDEN SUUNTA

Valmisteilla olevassa Turun yleiskaavassa 2029 keskeisinä teemoina ovat keskustan kehittäminen, elinkeinoelämän toimintaedellytykset, väestönkehitys, vetovoimaiset asuinalueet ja liikkuminen kestävässä kaupunkirakenteessa. Yleiskaava luo pohjan kaupungin hallitulle ja kestäväälle kasvulle sekä ohjaa myös liikuntapaikkaverkon suunnittelua. Verkon kehittämisen ja liikuntapaikkarakentamisen

on välitön vaikutus eri kaupunginosien viihtyisyyteen ja lähipalvelutarjontaan. Yleiskaavassa osoitettu tiivistyvä kestävä kaupunkirakenteen vyöhyke pohjautuu Turun kaupunkirakenteesta tehtyyn analyysiin, jossa on huomioitu kestävä liikkuminen, lähipalvelut sekä alueen oleva ja tuleva asukas- ja työpaikkatiheys. Tiivistyvän kestävä kaupunkirakenteen vyöhyke on maankäytön ensisijainen kehittämisen kohdealue, joka ulottuu kehämäisesti noin kolmen kilometrin säteelle ydinkeskustasta ja jatkuu siitä joukkoliikennekäytäviä pitkin. Täydennysrakentamista ohjataan keskuksista, asuintiivistymistä, kestävästä liikkumisesta ja lähipalveluista muodostuvalle vyöhykkeelle.

Kaupungin tavoitteena on, että vähintään 85 % uudesta ja kehittyvästä maankäytöstä (asuminen, kaupan palvelut ja muut keskustahakuiset työpaikat) sijoitetaan jalankulun, jalankulun reunavyöhykkeen ja intensiivisen joukkoliikennevyöhykkeiden alueille. Yhdyskunta- ja palvelurakenteen kehittämisellä on mahdollista lisätä joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kilpailukykyä ja hillitä liikkumistarpeen kasvua. Kehittämällä maankäyttöä, palveluverkkoa ja liikennejärjestelmää yhdessä, on mahdollista lisätä kestävien liikkumismuotojen käyttöä ja vähentää liikenteen kasvihuonekaasupäästöjä. (Yleiskaava 2029 -luonnos, 43). Lisäksi Pormestarien Turku – Toiminnan vuosikymmen -ohjelmassa (2021) on todettu Turun kasvavan kestävästi eli kaupunkia tiivistetään täydennysrakentamalla hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrelle.

Monipuoliset ja eri toimintoihin muuntuvat liikuntakeskittymät sekä alueelliset liikuntakeskukset ovat järkeviä paitsi käyttöasteiden ja ylläpidon myös viihtyisyyden synergian kannalta. Keskitymät soveltuvat hyvin suurten ydinliikuntapaikkojen lokaatioiksi. Liikuntapaikkakeskittymien ohella alueelliset keskukset on tärkeä huomioida liikuntapaikkaverkon kokonaiskehittämisen näkökulmasta mahdollistaen myös alueellisen sisä- ja ulkoliikuntatarjonnan, kuten kouluverkon yhteydessä olevat liikuntasalit ja ulkoliikuntaolosuhteet. Liikuntapaikkojen uudistamisen näkökulmasta tulee tarkastella myös hybridirakentamisen mahdollisuuksia tulevaisuudessa. Näin tiloja käytettäisiin muuhunkin kuin liikuntaan sekä toisaalta niin, että liikuntatilojen lisäksi rakennuksissa ja tonteilla voisi sijaita myös muita kuin liikunnan toimintoja asumisesta opetukseen tai kaupallisista tiloista toimistoihin.

Osa ratkaistavana olevista liikuntapaikoista on korvattava uudisrakennuksella, mikä mahdollistaa niiden sijaintien uudelleenarvioinnin. Liitteessä 4 arvioidaan Impivaaran ja Kupittaaan olemassa olevien liikuntakeskittymien lisäksi Itäharjun ja Artukaisten alueiden potentiaalia mahdollisina uusina alueellisina liikuntapaikkakeskittyminä sekä tarkastellaan Linnakaupunkia tulevaisuuden liikuntapaikkarakentamisen näkökulmasta. Itäharju, Artukainen ja Linnakaupunki ovat valikoituneet tarkasteluun esimerkinomaisesti liikuntapaikkaverkon tämänhetkiset keskittymät, väestörakenne, yleiset kaupunkirakentamisen suunnitelmat sekä Liikuntapaikkasuunnitelma 2029 -selvityksen johtopäätökset huomioiden. Yhdyskuntarakenteen osalta näistä viidestä tarkasteltavasta alueesta kolme (Kupit-

taa, Itäharju ja Linnakaupunki) sijoittuu maankäytön ensisijaisen kehittämisen kohdealueelle eli tiivistyvän kestävän kaupunkirakenteen vyöhykkeeseen. Esimerkkialueet eivät rajaa ulos muiden potentiaalisten alueiden tarjoamia sijaintivaihtoehtoja liikuntapaikkakohtaisissa tarveselvityksissä.

Liikuntapaikkojen sijoittelua suunniteltaessa tulee arvioida niiden koko elinkaaren kustannukset ja käyttömäärät, joiden voidaan nähdä korreloivan suoraan liikuntapaikan vaikutusalueella asuvan väestömäärän kanssa. Lisäksi yhtenä perusteena valitulle sijainnille on tärkeä olla kestävä liikkuminen ja saavutettavuus joukkoliikenteellä. Esitellyistä esimerkkialueista Kupittaa, Itäharjun ja Impivaaran alueiden hyödyntämistä kunnallisina liikuntapaikkakeskittyminä puoltavat alueiden sijainnit tiivistyvän kaupunkirakenteen sisällä, runsaat asukasmäärät, hyvät julkisen liikenteen saavutettavuudet sekä tiheet koulu- ja päiväkotiverkostot. Näihin seikkoihin pohjautuen on perusteltua arvioida liikuntapaikkojen korkeiden käyttöasteiden toteutuminen myös päiväaikaan.

Linnakaupungin kehittyminen väestörikkaaksi asuinalueeksi ja alueelle kaavailtu kouluverkkoa täydentävä suuri monitoimitalo puoltavat sen merkitystä myös liikuntapaikkarakentamisen näkökulmasta. Varsinaiseksi useiden eri liikuntapaikkojen liikuntapaikkakeskittymäksi alue ei sovellu, mutta monitoimitalon yhteydessä olevalle palloiluhallille, aktivoiville ulkoliikuntaolosuhteille ja tulevaisuuden mahdolliselle kaupungin kolmannelle uimahallille alue olisi sijainnillisesti ihanteellinen kuten Liikuntapaikkasuunnitelma 2029 -verkkoselvityskin tuo esille. Toisaalta Itäharjun ja Linnakaupungin osalta on muistettava, että alueiden rakentamistavoitteet muistuttavat tehokkuudeltaan keskustamaista kaupunkirakennetta. Tällöin keskustan ulkopuolella totutut tavanomaiset liikuntapaikkojen rakentamisväljyydet maantasopysäköinteineen eivät ole tavoiteltavia.

Linnakaupungin suunnalla sijaitsevan Artukaisten alueen vähäinen asukasmäärä ja sen ennustettu hidaskasvu, tämänhetkinen heikohko julkisen liikenteen saavutettavuus sekä alueen harva kouluverkosto luovat haasteita liikuntapaikkojen päiväkäytölle. Tämänhetkisillä väestömäärillä ja infrastruktuurilla Artukaisissa sijaitsevat ydinliikuntapaikat eivät yltäisi yhtä tehokkaaseen käyttöön verrattuna tiivistyvän kaupunkirakenteen sisäpuolella oleviin alueisiin. Julkisen liikenneverkon kehittäminen sitä vastoin parantaisi alueen saavutettavuutta, sillä Artukaisten laajat rakentamattomat maa-alueet tarjoavat potentiaalisia kehittämismahdollisuuksia. Yksityinen liikuntapaikkarakentaminen voisi myös luoda alueelle uusia mahdollisuuksia kehittää liikunta- ja urheiluseurojen omaa päiväaikaista toimintaa, esimerkiksi työpaikka- ja senioriliikunnan, lasten iltapäiväkerhotoiminnan tai erilaisten tapahtumien kautta.

Yksityisrahoitteisissa liikuntapaikkahankkeissa pyritään samoihin sijainnin periaatteisiin kuin liikuntapaikkarakentamisessa yleisesti. Ympäri vuorokautisen käytön tukeminen sijoittamalla esimerkiksi

koulujen läheisyyteen, saavutettavuus kaikilla liikennemuodoilla, tarkoituksenmukaiset pysäköintiratkaisut sekä monikäyttöisyys eli hybridiratkaisujen mahdollistaminen ovat myös näiden liikuntapaikkojen tavoiteltavia ominaisuuksia. Kaavoituksellisesti ei ole realismia luoda kaavavarantoa yksityisrahoitteisille hankkeille, mutta sujuvien kaavoitus-, luovutus- ja lupaprosessien avulla toteuttamiskelpoisuutta tullaan parantamaan. Liikunta- ja urheiluseurojen, yhdistysten sekä yksityisten toimijoiden toteuttamille hankkeille tunnistettuja laajempia kohteita ovat aiemmin esitellyn Artukaisten lisäksi muun muassa Lauste. Myös yksittäisiä sijainteja on mahdollista osoittaa yhteistyössä liikuntapaikkahankkeiden toteuttajien kanssa erikseen harkittaviin sijainteihin, esimerkiksi olemassa olevia liikuntapaikkoja korvaamaan tai niiden yhteyteen.

7 LIIKUNTAPAIKKAVERKON TULEVAISUUDEN RATKAISUJEN VAIKUTUKSET

Edellä esitettyjen kahdeksan merkittävän liikuntapaikan korvaaminen ja koulujen yhteydessä olevien alueellisten sisä- ja ulkoliikuntaolosuhteiden kehittäminen on välttämätöntä, jotta liikunnan palvelutarjonta pystyy jatkossakin vastaamaan siihen kohdistuvaan kysyntään sekä väestön tarpeisiin terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen näkökulmista. Lisäksi liikuntapaikkaverkon kehittämiseksi tulee tehdä ratkaisuja, jotka edistävät kuntalaisten liikkumista sekä mahdollistavat taloudellisesta näkökulmasta entistä paremmin koko liikuntapaikkaverkon ylläpidon, kehittämisen ja liikuntapaikkojen tehokkaan käytön tulevina vuosina.

Jos ratkaistavana olevia liikuntapaikkoja ei korvata niiden tullessa käyttöikänsä päähän, verkko supistuu vähentäen merkittävästi käyttäjien liikunta- ja harjoittelumahdollisuuksia. Yhteensä ratkaistavana olevien liikuntakohteiden poistuminen toisi noin 800 000 liikuntakerran vuosittaisen vähenemisen. Laskennallisesti tämä myös lisäisi Turun liikkumattomuuden yhteiskunnallisia kustannuksia, jotka ovat tämänhetkiseen kaupungin väkilukuun suhteutettuna noin 112–260 miljoonaa euroa vuodessa (Olympiakomitea 2021). Merkittävien liikuntakohteiden poisjäänti loisi paineita olemassa olevaan liikuntapaikkaverkkoon aiheuttaen ylikuormitusta muiden liikuntapaikkojen käyttöön.

Uimahalli- ja jäähalliverkosto supistuisivat 50 prosentilla, jos uusia kohteita ei rakennettaisi luoden noin 184 000 liikuntakerran vuosittaisen vajeen. Liikuntatilat poistuisivat kokonaan telinevoimistelun, kamppailulajien, painin, nyrkkeilyn, painonnoston ja pöytätenniksen harrastajilta, joita on yhteensä noin 3 200. Ainoan kunnallisen jalkapallohallin poistuminen loisi suuria haasteita erityisesti turkulaisien jalkapalloseurojen (n. 5 000 harrastajaa) sekä lähialueiden koulu- ja päiväkotiliikunnan toimin-

taan erityisesti talvikausilla. Koulujen liikuntasaliverkoston pieneneminen viidellä salilla ammatti-instituutin uuden kampuksen valmistuttua sekä kolmen muun salin poistuminen vähentävät sisäliikuntatiloja noin 2 600 m². Lisäksi kouluremontit supistavat liikuntasaliverkostoa vuosiksi useilla tuhansilla neliöillä.

Liikuntapaikkaverkon mittavat investointi-, peruskorjaus- ja päivitystarpeet tulevina vuosina haastavat kunnallisin verovaroin ylläpidettävää liikuntapaikkaverkkoa jo entisestään vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Uudis- ja peruskorjattavien kohteiden ylläpitokustannukset ovat todennäköisesti korkeammat kuin 40–50 vuotta sitten rakennetuissa kohteissa. Kaupungin haastava taloudellinen tilanne huomioiden on pidettävä mielessä vaihtoehto, jossa poistuvia liikuntapaikkoja ei pystytä uudisrakentamaan tai peruskorjaamaan kaupunkilähtöisesti. Tällöin liikuntapaikkaverkon päivitys tukeutuu yksityisten toimijoiden hankkeisiin kunnallisten liikuntaolosuhdeavustusten noustessa entistä suurempaan arvoon. Toisaalta liikuntapaikkojen väheneminen kaupungin taseesta merkitsisi myös ylläpitokustannusten pienentymistä. Näin ollen säästyneillä varoilla olisi mahdollista tukea yksityistä liikuntapaikkarakentamista esimerkiksi avustusten tai erilaisten käyttösopimusten muodossa. Tämän vuoksi on tärkeä tarkastella avustusjärjestelmän päivittämistä sekä tutkia, mikä olisi vaikuttavin tapa mahdollistaa kuntalaisten hyvinvoinnin tukeminen kattavalla ja liikkumaan aktivoivalla liikuntapaikkaverkolla.

Liikkumisen entistä tasavertaisemman mahdollistamisen näkökulman lisäksi on tärkeä pohtia, minäkalaisia liikuntaolosuhteita kunnan tulisi luoda. Kokonaisuuden näkökulmasta on perusteltua, että Turku panostaa liikuntapaikkoihin, jotka palvelevat kasvavaa kaupunkia, luovat lisää alueellisia lähiliikuntamahdollisuuksia, tukevat kouluverkon kehittämistä sekä kannustavat kaikkia turkulaisia liikkumaan omatoimisesti matalalla kynnyksellä. Tällöin talouden näkökulmasta lajispesifisimpien liikuntapaikkojen investoinnit toteutettaisiin ensisijaisesti yksityisrahoitteisina hankkeina, joita kaupunki tukee esimerkiksi avustamalla rakentamista, tilojen käyttäjiä tai molempia.

Liikunta- ja urheilulajien kehittyessä, harrastajamäärien kasvaessa sekä liikuntatrendien muuttuessa osa seuroista harjoittelee joko osin tai kokonaan yksityis- tai seuraomisteisissa liikuntatiloissa. Yksityisomisteisten liikuntatilojen lisääntyessä ja kunnallisten liikuntatilojen vähentyessä harrastajien liikuntamaksut todennäköisesti kasvavat. Harjoitustilavuokrien korvaamisen avustushakemuksien toteutuneiden kustannusten kasvaminen sekä yksityisten liikuntaolosuhteiden määrällinen lisääntyminen tarkoittaisivat käytännössä sitä, että harjoitustilavuokrien korvaamiseen varattu avustusmääräraha jaetaan pienempiin osiin. Tällöin myös harjoitustilavuokrien avustusmäärärahoja tulisi nostaa ja lisäksi vastaavasti ohjata käyttäjille suoraa tukea harrastamiseen esimerkiksi harrastesetelin muodossa. Islannissa vuonna 2007 käyttöön otettu malli, jossa kunta tukee kaikkien 6–18-vuotiaiden lasten ja nuorten harrastamista harrastesetelin avulla, on saanut aikaan hyviä tuloksia erityisesti

nuorten osallistumisaktiivisuudessa liikunta- ja urheiluseurojen toiminnassa. Näistä kokemuksista vakuuttuneena myös Turku on aloittanut selvityksen harrastesetelin hyödyntämisestä tulevaisuudessa osana liikunnan avustusjärjestelmää.

Lisääntynyt yksityisten liikuntapaikkojen määrä sekä niiden kustannukset merkitsevät tarvetta avustusrahojen kasvuun, jotta tuki olisi vaikuttavaa eikä liikuntaolosuhdekustannusten kehittämistä rahoitettaisi käyttäjien harrastusmaksuista. Yksityisten liikuntatilojen lisääntyessä ja kunnallisten liikuntatilojen vähentyessä harrastajien liikuntamaksut saattavat nousta. Toisaalta nykyinen voimassa oleva kunnallisten tilojen maksuton käyttö alle 20-vuotiaille luo myös eriarvoisuutta lajien harrastajien välille, koska kaupunki ei pysty tarjoamaan harjoitteluolosuhteita kaikille lajeille ja harrastajille eikä myöskään tukemaan yksityisten tilojen käyttöä sataprosenttisesti. Tästä johtuen on tärkeä pohtia myös kunnallisten liikuntapaikkojen hinnoittelumallin päivittämistä entistä tasavertaisemman tuen toteutumiseksi. Jos kunnallisten liikuntapaikkojen käytön hinnoittelumallia ei päivitetä, käyttäjien välinen eriarvoisuus lisääntyy mahdollistaen joillekin harrastajille maksuttomat tilat toisten sijoittaessa entistä suurempia euromääriä harrastamiseen. Hinnoittelumallin päivittämisellä kertyneitä tuloja olisi mahdollista osoittaa liikuntaolosuhdeavustuksiin, joilla tuetaan liikuntapaikkaverkon ylläpitämistä.

On myös oleellista pohtia, mikä on vaikuttavin tapa tukea harrastajia: avustus liikuntapaikan käyttäjälle, avustus liikuntapalvelun tuottajalle vai avustus liikuntapaikalle. Minkälainen avustusmuoto tukisi parhaiten ja tasavertaisimmin kuntalaisten liikkumis- ja liikunta-aktiivisuutta sekä edistäisi liikkumaan aktivoivan liikuntapaikkaverkon kehittämistä: kunnallisten subventoitujen liikuntatilojen tarjoaminen, kertaluontoinen avustussumma yksityisten liikuntapaikkojen rakentamiseen, vuosittainen taloudellinen tuki yksityisten liikuntapaikkojen käyttöön, harrasteseteli kuntalaiselle vai tiettyjen vaihtoehtojen yhdistelmä? Mikä olisi paras tapa tukea kuntalaisia, jotka liikkuvat omatoimisesti tai osallistuvat esimerkiksi osakeyhtiöpohjaiseen liikuntatoimintaan?

Johtoajatuksena liikuntapaikkaverkon ja avustusjärjestelmän päivityksessä tulee olla turkulaisten liikkumisen ja hyvinvoinnin edistäminen. Käyttäjätarpeiden tunnistaminen ja niihin vastaaminen, tilasubventioiden ja avustusmuotojen vaikuttavuuden selvittäminen sekä liikuntapaikkojen käyttäjien tasavertainen tukeminen liikkumista, liikuntaa ja urheilua edistäen ovat avainasemassa päivittäessä avustusjärjestelmää vastaamaan 2020-luvun dynaamiseen liikuntaolosuhdekysyntään. Muun muassa edellä mainittuihin pohdintoihin nojaten on tärkeää panostaa liikuntapaikkaverkon päivittämiseen uudisrakentamalla ja peruskorjaamalla tarvittavia liikuntapaikkoja. Myös kunnallisten liikuntatilojen hinnoittelumallin ja avustusjärjestelmän päivittämiset ovat avainroolissa liikuntapaikkaverkon kokonaiskehittämistä toteutettaessa.

8 LIIKUNTAPAIKKAVERKON KEHITTÄMISTÄ TUKEVAT LINJAUKSET

Tämän päivityssuunnitelman sekä liikuntaolosuhteiden kehittämistyön kokonaistavoitteena on lisätä liikettä luomalla entistä laajempi ja monipuolisempi liikuntapaikkaverkko, jota rakennetaan, päivitetään ja ylläpidetään eri toimijoiden välisellä yhteistyöllä. Lisäksi päämääränä on luoda liikuntapaikkaverkon käyttöä ja kehittämistä tukeva avustamisen malli, joilla aktivoidaan ja kannustetaan erityisesti lapsia ja nuoria liikkumaan, pidetään harrastamisen kustannukset maltillisina sekä tuetaan liikunta- ja urheiluseuroja tasapuolisesti heidän toiminnassaan liikkumisen, liikunnan ja urheilun edistämiseksi.

Alla esitellyt linjaukset viitoittavat liikuntapaikkarakentamisen suuntaa ohjeellisesti noudatettavina tulevien vuosien aikana. Linjaukset toteutetaan kahdessa vaiheessa. Linjaukset 1–5 liittyvät tällä hetkellä menossa olevaan ensimmäiseen vaiheeseen ja linjaus 6 toiseen vaiheeseen, joka käynnistyy vuonna 2022.

- 1) Impivaaran jalkapallohalli, Impivaaran jäähalli, Kupittaan maauimala, Kupittaan urheiluhalli, Liikuntakeskus Alfa, Lintulan voimistelu- ja sirkussali, Petreliuksen uimahalli sekä Samppalinnan palloiluhalli nostetaan kaupungin investointilistoille tai huomioidaan vaihtoehtoisesti kyseisten kohteiden tarvittavat vuokra- tai avustusrahat riippuen hankkeen toteutustavasta. Ratkaistavana olevien liikuntakohteiden tarveselvityksiä ja hankesuunnittelua edistetään viivytyksettä sekä viedään päätöksentekoon riittävän ajoissa, ennen kuin alkuperäinen rakennus on käyttökelvoton tai sen vuokrasopimus päättyy. Tarveselvitysten ja hankesuunnitelmien edetessä selkiytyvät yksityiskohtaiset suunnitelmat ratkaistavien liikuntapaikkojen tulevaisuudelle. Jokaisen kohteen osalta selvitetään kokonaisuuden kannalta parhain investointi-, rakennus- ja hallintamuoto sekä riittävät resurssit liikuntapaikan ylläpitoon.
- 2) Omatoimista liikkumista tukevat liikuntakohteet (esim. uimalaitokset, ulkokuntosalit, ulkoilureitit, skeittipaikat, alueelliset ulkotekojääradat, lähiliikuntapaikat) sekä kouluverkon yhteydessä olevat sisä- ja ulkoliikuntaolosuhteet rakennetaan ensisijaisesti kunnallisina hankkeina. Lajiharjoitusolosuhteita pyritään toteuttamaan ensisijaisesti yksityisinä hankkeina. Korvaavia ja uusia lajiharjoitusolosuhteita tarjotaan tarveselvitysvaiheen jälkeen toteutettaviksi yksityisrahoitteisina hankkeina, joissa liikunta- ja urheiluseurat ovat pääkäyttäjinä. Jos toteuttajia ei löydy, hankkeet toteutetaan toissijaisena vaihtoehtona kaupungin investointeina.

- 3) Kunnalliset liikuntapaikkakeskittymät pyritään ensisijaisesti sijoittamaan tiivistyvän kaupunkirakenteen sisälle. Yksityisrahoitteiset liikuntapaikka- ja lajikeskittymät laajenevat nykyisten Impivaaran ja Kupittaaan alueiden sekä Urheilupuiston lisäksi Lausteen ja Artukaisten suuntaan. Yksityisille tenniskentille osoitetaan alueet tenniskenttäverkkoselvityksen mukaisesti. Kaupunki sitoutuu tukemaan yksityisten liikuntapaikkahankkeiden edistämistä mm. osoittamalla vuokrattavia maa-alueita sekä tehostamalla ja selkiyttämällä viestintää.
- 4) Koulujen yhteydessä tai läheisyydessä olevia sisä- ja ulkoliikuntaolosuhteita kehitetään kaikkia kuntalaisia liikuttavana kokonaisuutena. Suurien monitoimitalojen yhteyteen, kuten Karhunaukio, Itäharju ja Linnakaupunki, suunnitellaan jatkossa yli 1 000 m² liikuntasaleja paikkaamaan erityistä tarvetta suuriin liikuntasaleihin. Isot salit palvelevat monitoimitalojen ja yhtenäiskoulujen laajaa oppilasmäärää tarkoituksenmukaisella tavalla sekä tarjoavat koululiikunnan lisäksi harjoitusolosuhteet liikunta- ja urheiluseurojen toiminnalle, varhaiskasvatukselle, Turun Seudun Urheiluakatemialle sekä eri-ikäisille omatoimiliikkuville. Kouluverkkoon liittyvissä peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeissa huomioidaan entistä laajemmin koko liikuntapaikkaverkon tilanne ja sen alueelliset kehittämistarpeet. Lisäksi varaudutaan suunnitelmallisesti väistötilatarpeisiin sisä- ja ulkoliikuntaolosuhteiden takaamiseksi. Hyödynnetään mahdollisia kevyellä remontilla toteutettavia hybridikäyttökohteita sisäliikuntatilojen väistötiloina sekä selvitetään kevytrakenteisen väistöhallin hyödyntämistä ulko- ja sisäliikuntaolosuhteena.
- 5) Liikunnan avustusjärjestelmä uudistetaan. Kokonaistavoitteena on rakentaa 2020-luvun liikuntapaikkaverkon käyttöä tukeva avustusmalli, joka laajentaa liikuntapaikkatarjontaa, kannustaa kaupunkilaisia harrastamaan liikuntaa omatoimisesti ja ohjatusti sekä mahdollistaa organisoidun liikuntatoiminnan kehittymisen. Avustusmallin uudistusta valmisteltaessa tarkastellaan mahdollisuutta harrastesetelin, yksityisomisteisten liikuntatilojen olosuhtetuen sekä seura-/yhdistystoiminnan laadun ja osaamisen kehittämisen tuen käyttöönottoon yhdessä alueen liikuntatoimijoiden kanssa. Uusi järjestelmä pyritään ottamaan käyttöön vuonna 2024. Tätä ennen harjoitustilavuokrien korvaamisen avustusmuodon määrärahaa kasvatetaan ja periaatteita päivitetään aiempaa tasavertaisemman tuen toteutumiseksi, jotta kaikkia hakijoita pystyttäisi tukemaan samalla avustusprosentilla alle 20-vuotiaiden toiminnan osalta.

Osana avustusjärjestelmän kokonaisuudistusta huomioidaan huippu-urheilun tapahtuma-areenat, koska huippu-urheilu, sen tapahtumat sekä menestyvät urheiluseurat ja urheilijat ovat tärkeä osa liikunta- ja tapahtumakulttuuria. Kaupungin omat katsomolliset areenat sekä muilla järjestelyillä tuetut areenat pidetään jatkossakin mukana kaupungin tukipolitiikassa niin, että katsomoita tuetaan erillisellä määrärahalla osana huippu-urheilukaupunki-teemaa.

LÄHTEET

FinSote 2018. Kansallinen terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus FinSote. <http://www.terveytemme.fi/finsote/index.html>

Hilli, P, Ståhl, T., Merikukka, M. & Ristikari, T. 2017. Syrjäytymisen hinta – case investoinnin kannattavuuslaskemasta. Yhteiskuntapolitiikka 82:6, 663–675.

Olympiakomitea 2021. Liikkumattomuuden kustannukset. <https://www.olympiakomitea.fi/olympiakomitea/liikuntapolitiikka/liikkumattomuuden-kustannukset/> (Viitattu 17.5.2021)

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020. [https://minedu.fi/-/liikuntapaikkojen-ja-niihin-liittyvien-vapaa-ai-
katilojen-perustamishankkeet](https://minedu.fi/-/liikuntapaikkojen-ja-niihin-liittyvien-vapaa-ai-
katilojen-perustamishankkeet)

Valtion liikuntaneuvosto 2014. Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:14. https://minedu.fi/documents/1410845/4286743/www_liikuntapaikkarakentamisen_suunta_paivitetty.pdf/5bc04046-4804-4e6e-ac95-65f8fa233090/www_liikuntapaikkarakentamisen_suunta_paivitetty.pdf

Valtion liikuntaneuvosto 2019. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1. Sami Kokko ja Leena Martin (toim.)

Valtion liikuntaneuvosto 2021. Nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa LIITU-tutkimuksen tuloksia 2020. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2021:1. Sami Kokko, Riikka Hämylä ja Leena Martin (toim.)

Turun kaupunki 2021. Yleiskaava 2029, kaavaselostus, ehdotusvaihe. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/yleiskaava_2029_ehdotus_selostus_22.10.2020.pdf

LIITTEET

Liite 1 Liikuntapaikkaverkon nykytila

Liite 2 Turun kaupungin avustukset liikuntaan

Liite 3 Ratkaistavana olevat liikuntapaikat

Liite 4 Liikuntapaikkarakentamisen tarkasteltavat alueet

TURUN KAUPUNGIN LIIKUNTAPAIKKAVERKON NYKYTILA

Kunnallisen liikuntapaikkaverkon rakentamista on perinteisesti ohjannut tarve liikuttaa laajasti eri käyttäjäryhmiä. Myös Turussa tämänhetkinen kunnallinen liikuntapaikkaverkko koostuu pääsääntöisesti laajoja käyttäjäryhmiä palvelevista liikuntasaleista ja -halleista, ulkokentistä, kuntoreiteistä, ulkoliikuntapaikoista, jäähalleista ja uimahalleista. Verkossa on myös useita lajispesifimpiä liikuntapaikkoja (taulukko 1). Kunnallisia liikuntapaikkoja ei ole kuitenkaan tarjota kaikkien lajien harrastajille, joten osa liikunta- ja urheiluseuroista harjoittelee yksityisissä liikuntapaikoissa.

Harrastuskyselyn (2021) yhteydessä tehdyn lajikartoituksen mukaan erilaisia liikunta- ja urheilulajeja on 120, joista 70 lajille Turku tarjoaa olosuhteet lajinomaiseen harjoitteluun. Seuravetoisia lajeja, joille kaupunki tarjoaa lajivaatimukset täyttäviä liikuntaolosuhteita, ovat amerikkalainen jalkapallo, ammunta, australialainen jalkapallo, beach volley, BMX, budolajit, frisbeegolf, futsal, jalkapallo, jousiammunta, jääkiekko, kaukalopallo, koripallo, kriketti, käsipallo, lacrosse, lentopallo, maahockey, melonta, miekkailu, nyrkkeily, paini, painonnosto, pesäpallo, pöytätennis, ratapyöräily, rengasvoimistelu, ringette, roller derby, rugby, rullakiekko, ryhmäliikunta, salibandy, sirkus, soutu, sulkapallo, suunnistus, taito- ja muodostelmaluistelu, telinevoimistelu, triathlon, uinti, ultimate, vesipallo sekä yleisurheilu. Säistä riippuen talvisin on olosuhteet hiihtämiseen, lasketteluun ja lumilautailuun. Lisäksi järjestäytymättömistä ns. nuorisokulttuurin liikkumismuodoista kunnallisia olosuhteita on tarjolla mm. skeittaukseen ja skuutaukseen.

Tällä hetkellä liikuntalautakunnan harjoitustilavuokrien korvaamisavustusta saavat liikunta- ja urheiluseurat käyttävät toiminnassaan 40 kunnallisen verkon ulkopuolista liikuntapaikkaa. Seuravetoisia lajeja, joille Turussa ei ole tarjolla kunnallisia lajivaatimukset täyttäviä harjoitteluolosuhteita, ovat mm. baseball, cheerleading, curling, golf, kiipeily, kilpa-aerobic, moottoriurheilu, padel, petanque, purjehdus, ratsastus, rytminen ja joukkuevoimistelu, squash, tanssin eri tyylilajit, teamgym, tennis, trampoliinivoimistelu sekä vesihiihto. Lisäksi aiemmassa kappaleessa mainituista lajeista suurien harrastajamäärien vuoksi kunnallisella liikuntaolosuhtetarjonnalla ei pystytä vastaamaan kysyntään ja tarpeeseen seuraavien lajien näkökulmasta: sisäpallolajit (futsal, koripallo, käsipallo, lentopallo ja salibandy), ulkopallolajien talviharjoitteluolosuhteet (amerikkalainen jalkapallo, jalkapallo, lacrosse, maahockey, pesäpallo, rugby ja ultimate), telinevoimistelu sekä jääurheilulajit (jääkiekko, taito- ja muodostelmaluistelu sekä ringette).

Taulukko 1. Turun kunnallinen liikuntapaikkaverkko

Liikuntaolosuhteet ulkona	Liikuntaolosuhteet sisätiloissa
<ul style="list-style-type: none"> - Paavo Nurmen stadion - Veritas Stadion ja 11 luonnonurmikenttää - 13 keinonurmikenttää, joista yksi lämmitetty ja kaksi tekojäätalon talvisin (Parkinenttä) - 65 hiekkakenttää, joista 40–45 jäädytetään talvisin - Samppalinnan ja Kupittaaan maauimalat - Kupittaaan luistelumatot - BMX-rata - Velodromi - 26 tenniskenttää - 14 rantalentopallokenttää - 15 lentopallokenttää - 15 koripallokenttää - 24 ulkokuntoiluolosuhdetta - 54 km kuntoilureittejä, joissa ylläpidetään latuja - 100 km ulkoilupolkuja - 3 frisbeegolfrataa - 7 skeittipaikkaa 	<ul style="list-style-type: none"> - 59 sisäliikuntasalia/-hallia - Liikuntakeskus Alfa - Impivaaran ja Petreliuksen uimahallit sekä Paattisten aluetalon uima-allas - Lintulan voimistelu- ja sirkustila - Kupittaaan urheiluhalli - Impivaaran jalkapallohalli - Impivaaran ja Varissuon jäähallit - 6 kuntosalia
	Eriyisolosuhteet liikuntaan <ul style="list-style-type: none"> - Soutu- ja melontakeskus - Kupittaaan ammuntarata - Impivaaran jousiammuntarata - Miekkautila Parkilla - Hirvensalon laskettelurinne - Skeittihalli Cube

Kouluverkon yhteydessä olevat sisä- ja ulkoliikuntaolosuhteet

Kaupungin sisäliikuntasaliverkostossa on tällä hetkellä yhteensä 53 salia/hallia (21 169 m²), joista 49 salia (16 710 m²) eli n. 79 % koko verkostosta on koulujen yhteydessä. Olemassa olevana käytäntönä on, että kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuus hallinnoi koulujen yhteydessä olevia liikuntasaleja ja -halleja, joihin liikuntapalvelut jakaa käyttövuoroja arki-iltais-
sin ja viikonloppuisin. Liikuntapalvelujen hallinnassa on seitsemän omina rakennuksinaan olevaa liikuntahallia: Aunelan, Härkämäen, Ilpoisten, Kupittaaan, Nunnavuoren ja Samppalinnan palloiluhallit sekä Paavo-halli Wäinö Aaltosen koulun yhteydessä. Pääasiallisesti Liikuntapalvelut antaa liikuntahallit koululiikunnan käyttöön arkipäivisin ja vastaa näiden tilojen vuoronvarauksesta arki-iltais-
sin ja viikonloppuisin sekä koulujen loma-aikoina, pois luettuna Kupittaaan palloiluhalli, joka on Liikuntapalvelujen vuoronvarauksen piirissä kaikkina aukioloaikoina.

Koulujen yhteydessä olevan liikuntasaliverkoston supistuminen suunniteltujen ja äkillisten remonttien sekä salien poistumisten vuoksi haastaa liikuntapaikkaverkkoa sisäliikuntaolosuhteiden näkökulmasta. Vuosien 2015–2021 aikana Turun kaupungin sisäliikuntasaliverkostosta on poistunut yhdeksän liikuntasalia/-hallia (3 872 m²). Vuosina 2022–2029 on suunnitellusti poistumassa kahdeksan liikuntasalia/-hallia (3 211 m²). Kaikkien tällä hetkellä remontissa olevien (6 salia, 2 672 m²) tai vuonna 2022 remonttiin menevien (4 salia, 1 128 m²) kohtaloa ei ole päätetty.

Turun ammatti-instituutti on tulevina vuosina yhdistämässä nykyisellään eri kaupunginosiin sijoittuvat toimipisteensä yhteen kiinteistökokonaisuuteen Kupittaa-Itäharju-suunnalle sijoittuvaan ammatillisen opetuksen Taito-kampukseen (kh 27.5.2019 § 229). Taito-kampuksen arvioitu käyttöönottovuosi on 2025. Taito-kampushankkeen toteutuessa ammatti-instituutti luopuu viiden liikuntasalin käytöstä: Kellonsoittajankadun koulutalon liikuntasali (349 m²) poistui liikuntakäytöstä vuonna 2020, Ruiskadun (616 m²) ja Uudenmaantien (228 m²) koulutalojen liikuntasalit sekä Aninkaisten A- ja G-liikuntasalit (281 m² ja 239 m²) poistuvat Taito-kampuksen valmistuttua. Ruiskadun yksikön tiloissa on myös allastila.

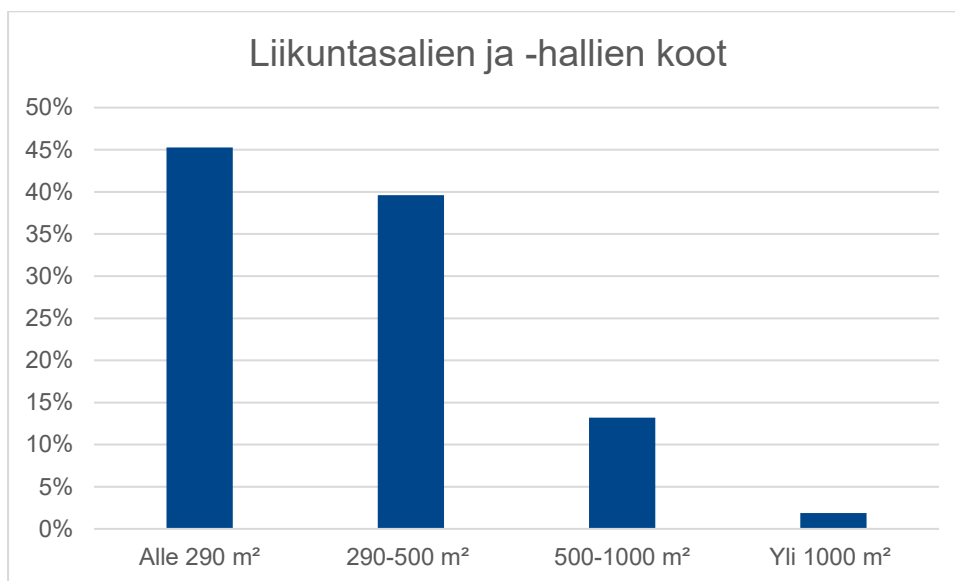
Ammatti-instituutilla ei ole tarvetta opetuksessa hyödynnettäville liikuntatiloille, joten Taito-kampukseen liikuntaneliöitä ei tulla rakentamaan. Viisi liikuntasalia vaikuttaa kuitenkin merkittävästi kunnallisen varaustoiminnan piirissä olevien sisäliikuntatilojen määrään ilta- ja viikonloppukäytön osalta. Kaupunginhallitus linjasi (27.5.2019 § 229) käynnistettäväksi erillisen tarveselvityksen sivistystoimialan ja liikuntapalveluiden tarpeet täyttävien liikuntatilojen toteuttamiseksi Kupittaa-Itäharjun alueelle siten, että selvityksessä otetaan huomioon yhteistyömahdollisuudet alueen muiden toimijoiden kanssa. Itäharju-Skanssin alueesta laaditaan laajempi palveluverkkotarkastelu keväällä 2021, jonka osana myös Taito-kampus ja liikuntatilat ovat.

Vuosien 2015–2021 uutta liikuntasaltilaa on tullut yhteensä 3 685 m²: Kupittaaan palloiluhalli (2 772 m²), Syvälahden koulun liikuntasali (517 m²) ja Yli-Maarian koulun Ypsilon (446 m²). Toistaiseksi uusista liikuntasaleista tai -halleista ei ole tehty päätöksiä. Suurta liikuntahallia selvitetään rakennettavan Itäharjulle suunnitellun ammatillisen opetuksen Taito-kampuksen läheisyyteen samassa aikataulussa Taito-kampuksen valmistumisen kanssa (kh 27.5.2019 § 206). Lisäksi suurien Karhunaukion, Itäharjun ja Linnakaupungin monitoimitalojen yhteyteen on suunniteltu noin 1 000 m² liikuntahallit. Suikkilan koulun poistuva liikuntasali tullaan uudisrakentamaan noin 300 m² tämänhetkistä suurempana uuden liikuntasalin ollessa noin 750 m². Pansio-Pernon uuden monitoimitalon yhteyteen rakennetaan noin 450 m² kokoinen liikuntasali, joka korvaa Pansion koulun nykyisen liikuntasalin (221 m²).

Vuosina 2015–2021 sisäliikuntatilaa on siis poistunut 3 872 m² ja tullut lisää 3 685 m². Tulevina vuosina sisäliikuntatila poistuu vähintään 3 211 m², mahdollisesti myös enemmän, ja tähän mennessä tehtyjen päätösten mukaan lisää liikuntatilaa on tulossa noin 530 m². Lajien näkökulmasta liikuntasalien poistuminen on vaikuttanut eniten joukkuevoimisteluun ja salibandyyn sekä tulee vaikuttamaan näiden lajien lisäksi lentopalloon, koripalloon, futsaliin ja käsipalloon. Haasteen kaupungin liikuntapaikkaverkossa muodostaa myös sisäliikuntaneliöiden

jakautuminen useisiin pieniin tiloihin, jotka eivät tarjoa liikunta- ja urheiluseuroille mahdollisuutta lajinomaiseen harjoitteluun. Myös tapahtumien, otteluiden ja kilpailujen järjestäminen vaatii suurempia liikuntahalleja.

Tällä hetkellä koulujen liikuntasaleista noin 85 % on alle 500 m² (kuvio 1). Yli 1 000 m² palloiluhalleja on koko Turun liikuntapaikkaverkossa yksi: vuonna 2018 avattu Kupittaaan palloiluhalli. Alle 500 m² perusvarustellut koulujen liikuntasalit soveltuvat lajien näkökulmasta teoriassa vain lentopalloharjoitteluun, jossa kenttäalueen koko on vähintään 360 m² varoalueineen. Esimerkiksi virallisen koripallokentän vähimmäiskoko varoalueineen on 510 m² sekä käsipallo-, futsal- ja salibandykenttien 924 m². Rytmisen ja joukkuevoimistelun kanveesille riittäisi noin 260 m² kokoinen tila, mutta lajiharjoittelulle oleellinen joustokanveesi puuttuu koulujen liikuntasaleista. Lisäksi voimistelulajeilla tilakorkeutta tulisi olla 10–12 metriä, kun koulujen liikuntasalien korkeus on pääasiallisesti noin 6–7 metriä.

Kuvio 1. Turun kunnalliset sisäliikuntasalit ja -hallit kokojen mukaan

Edellä mainitut liikuntapaikkaverkon muutokset vaikuttavat turkulaisten liikunta- ja urheiluseurojen toimintaan vähentäen heidän käyttämiään liikuntaolosuhteita sekä heikentäen heidän toimintaedellytyksiään. Myös koululiikunnan toteutus on erittäin haastavaa, koska liikunnan opetukseen tarvittavia liikuntatiloja ei huomioida väestötilaratkaisuja selvitettyä. Sisäliikuntasalien ohella myös koulujen yhteydessä olevat ulkokentät ovat merkityksellisiä liikuntapaikkoja ympäri vuoden koululiikunnalle, varhaiskasvatukselle, liikunta- ja urheiluseuroille sekä eri

ikäisille kuntalaisille omatoimiliikuntapaikkana. Kouluremonttien väistötilaelementtien, tarvikkeiden tai ajoneuvojen sijoittaminen ulkokentille tekee liikkumisen ja liikunnan järjestämisen käytännössä mahdottomaksi.

LIIKUNTAPAikkojen hinnoittelu ja avustuskäytännöt

Kaikilla Turun kaupungin liikuntapaikoilla on laskennallinen teoreettinen käyttötuntihinta, johon vaikuttavat muun muassa tilan/alueen vuokra, käyttömenot ja henkilöstökulut. Jotkin liikuntapaikat ovat kustannustehokkaampia kuin toiset ja joissakin käyttökertakohtaiset menot ovat pienempiä kuin toisilla liikuntapaikoilla. Jokaisella liikuntapaikalla on liikuntalautakunnan päättämä asiakasryhmäkohtainen tuntikohtainen tilavuokra. Alle 20-vuotiaiden varatut harjoitusvuorot maksetaan käytännössä 100 prosenttisesti kaupungin verovaroin eli ne ovat käyttäjille maksuttomia. Yli 20-vuotiaiden liikuntavuoroista sekä alle 20-vuotiaiden liikuntatapahtumista Kupittaa palloiluhallissa ja Impivaaran uimahallissa Turun kaupunki kustantaa osan liikuntatilan vuokrasta. Tätä taloudellista tukea kutsutaan subventioksi: käyttäjät maksavat vain pienen osan liikuntapaikan investoimiseen ja ylläpitämiseen käytetyistä kustannuksista.

Tilasubventiot vaihtelevat liikuntapaikoittain. Subventiosummiin vaikuttavat liikuntapaikan ylläpitokustannukset, vuorojen lukumäärä ja liikuntapaikan käytöstä saadut tulot. Liikuntatilan vuokrista saadaan vuosittain tuloja noin 1,1 miljoonaa euroa (2019). Vertailuna omatoimiliikkujiin liikuntatilojen ja -palveluiden käytöstä saadaan vuosittain tuloja noin 2,9 miljoonaa euroa (2019), sisältäen muun muassa liikuntarannekkeiden myynnin uimalaitoksiin ja kuntosaleille sekä liikkumaan aktivoinnin tuotteet.

Turun kaupungin tuki liikuntaolosuhteisiin

Turun kaupungin merkittävin taloudellinen tuki liikuntaolosuhteiden käyttöön on tilasubventointi. Vuonna 2019 kaupunki laskennallisesti subventoi liikuntapaikkoja yhteensä noin 6,4 miljoonalla eurolla, josta noin viisi miljoonaa euroa koostui alle 20-vuotiaiden vuoroista. Tilasubvention lisäksi kaupunki tukee turkulaisia liikunta- ja urheiluseuroja liikuntalautakunnan myöntämällä vuosittaisina liikuntaolosuhde-, osaamis- ja toiminta-avustuksina. Vuonna 2019 avustuksia myönnettiin noin 1,4 miljoonaa euroa. Noin puolet avustusmäärärahoista on varattu liikuntaolosuhdeavustamiseen: harjoitustilavuokrien korvaamiseen, liikuntapaikkarakentamiseen ja -peruskorjaamiseen, suunnistuskarttojen tekemiseen sekä kohdennettuihin erityisavustuksiin. Liikuntalautakunnan olosuhdeavustusten lisäksi kaupunki tukee taloudellisesti eri muodoin Turkuhallia (nyk. Gatorade Center), Marli Areenaa, Hirvensalon laskettelurinteen toimintaa sekä suunnistuskarttojen tekemistä ja kiintorastistojen ylläpitoa. Alueuimahallien toimintaa tukeva avustusmuoto päättyy vuonna 2021.

Vuonna 2019 edellä mainittuina olosuhdeavustuksina jaettiin yhteensä 704 421,51 euroa. Tästä noin 90 % (noin 630 000 €) koostui harjoitustilavuokrien korvaamisen avustuksista, joka on suurin yksittäinen liikunta-avustusmuoto. Harjoitustilavuokrien korvaamisavustusta myönnetään tällä hetkellä turkulaisille seuroille ja yhdistyksille alle 20-vuotiaiden liikuntatoiminnasta. Avustuksen tarkoituksena on tukea liikunta- ja urheiluseurojen olosuhdekustannuksia, koska kunnallisia liikuntatiloja ei ole tarjottavana kaikille käyttäjille tai tasapuolisesti eri lajeille. Tavoite on, etteivät liikuntaolosuhteista koituvat maksut nostaisi liikkumisen hintaa.

Avustuksessa on kaksi kategoriaa, joiden mukaan avustusprosentti määritellään. Kategorias-
assa 1 ovat lajit, joilla ei ole kunnallista harjoittelupaikkaa tai joille ei ole tarjolla riittävästi la-
jinomaista harjoitustilaa kaupungin liikuntapaikkaverkossa. Kategoriaan 2 sisältyvät lajit, joilla
on kunnallinen liikuntapaikka, mutta jotka käyttävät toiminnassaan myös muita harjoitustiloja.
Kategorian 1 tavoitetaso on 55–60 % ja kategorian 2 tavoitetaso 5–10 % toteutuneista kus-
tannuksista. Vuonna 2019 kategorioiden avustussummat laskettiin 52,13 % ja 5 % mukaan.
Avustusta maksettiin yhteensä 40 eri liikuntatilan käytöstä. Kategoriassa 1 oli 36 hakijaa ja
kategoriassa 2 oli 13 hakijaa. Lisäksi kolme hakijaa sai avustusta molemmissa kategorioissa.

Harjoitustilavuokrien korvaamisen avustuksen lisäksi liikuntapaikkaverkon kehittämisen näkö-
kulmasta oleellinen avustus on liikuntapaikkojen rakentamisen ja peruskorjaamisen avustus.
Liikuntapaikkarakentamisen avustuksen tavoitteena on tukea uusien liikuntapaikkojen raken-
tamista sekä liikuntapaikkojen laajennus- ja peruskorjaushankkeita. Tällä hetkellä määräraha
on tarkoitettu lähinnä kohteisiin, joiden rakentamis- tai muutuskustannukset ovat pieniä: kus-
tannukset ovat maksimissaan muutamia satoja tuhansia euroa. Avustus on maksimissaan 30
% toteutuneista kustannuksista. Vuonna 2019 liikuntapaikkarakentamisen avustusmääräraha
oli 50 000 euroa ja 30 000 euroa vuonna 2020. Näistä vuonna 2019 käytettiin 9 870,51 € lii-
kuntapaikkojen peruskorjaamiseen. 30 000 euroa tästä määrärahasta ohjattiin Hirvensalon
laskettelurinteen avustamiseen ja loput määrärahat siirrettiin harjoitustilavuokrien korvaami-
sen avustukseen.

Hinnoittelu- ja avustusjärjestelmän tasavertaisuus

Tämänhetkisessä hinnoittelu- ja avustusjärjestelmässä on useampia käytäntöjä, joita tulisi päi-
vittää käyttäjien entistä tasavertaisemman huomioon tueksi. Maksuttomien kunnallisten lii-
kuntatilojen käyttö alle 20-vuotiaiden harjoitustoimintaan tarkoittaa 100 % tukea. Harjoitustilo-
jen korvaamisavustuksella tuetaan kuitenkin maksimissaan 55–60 % yksityisten liikuntatilojen
käytöstä alle 20-vuotiaiden toiminnan osalta. Koska kunnallisia liikuntatiloja ei ole tarjota kai-

kille käyttäjille, tulisi tämä huomioida myös liikuntatilojen käytön hinnoittelun ja/tai avustusosuuden määrässä. Näin harrastajien näkökulmasta ei olisi väliä, mitä lajia harrastaa. Toisaalta jos kaupungilla ei ole mahdollista investoida liikuntapaikkaverkkoon uusia tarvittavia kohteita, olisi tärkeä miettiä myös liikuntapaikkarakentamisen avustusmallin päivitystä niin, että se kannustaisi aiempaa paremmin yksityisrahoitteisten liikuntapaikkojen syntyyn.

Seuravetoisen harrastustoiminnan ohella on tärkeä huomioida omatoimiliikkujien ja seuraharrastajien välinen tasavertaisuus liikuntatilahinnoittelun näkökulmasta. Vaikka kunnallisten liikuntaolosuhteiden käyttö on pääasiassa maksutonta alle 20-vuotiaille varatuilla vuoroilla, omatoimikäyttäjät maksavat kunnallisten liikuntatilojen käytöstä 4-vuotiaasta alkaen. Esimerkiksi uimalaitoksissa käynti on maksullista 4-vuotiaasta alkaen, vaikka seuratoiminnassa uimahallin vuorot ovat maksuttomia alle 20-vuotiaiden harjoittelussa. Sama hinnoitteluperiaate on käytössä myös Kupittaaan urheiluhallissa, jonka käyttö on maksullista 4-vuotiaasta alkaen, mutta turkulaisten yleisurheiluseurojen alle 20-vuotiaat jäsenet eivät maksa hallin käytöstä.

Kaupunkilaisten liikunta-aktiivisuuden tuen näkökulmasta tarkasteltuna epätasavertaisuutta on alle 20-vuotiaiden ja yli 20-vuotiaiden liikuntatoimijoiden välillä. Alle 20-vuotiaille kaupunki tarjoaa maksuttomat liikuntatilat ja avustuksia yksityisten liikuntatilojen käyttöön. Yli 20-vuotiaiden kunnallisten liikuntatilojen hinnat ovat markkinahintoja edullisemmat, mutta avustusmuotoa yli 20-vuotiaiden yksityisten liikuntatilojen käyttöön ei tällä hetkellä ole. Liikuntapalvelujen hallinnoimien liikuntatilojen lisäksi kaupungin hyvinvoinnin palvelukokonaisuus jakaa yhdistyksille vuoroja omiin tiloihinsa, jossa järjestetään myös liikunnallista toimintaa. Käytössä on kolmiportainen tilavuokrahinnasto (sosterlk 19.4.2016 § 76). Käytännössä valtaosa haki-joista on järjestöjä, joiden aktiviteetit tukevat sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa, jolloin tilojen käytöstä ei peritä maksuja.

Avustus- ja liikuntamenojen vertailua suurimpien kaupunkien kesken

Tarkastellessa Suomen suurimpien kaupunkien avustus- ja liikuntamenoja Turku sijoittuu asukaskohtaisten liikunnan nettomenojen vertailussa häntäpäähän 109 eurolla / asukas (kuva 1). Kuitenkin pelkkien toiminta-, olosuhde- ja investointiavustusmenojen näkökulmasta Turku on kolmantena (6,09 € / asukas) Helsingin (12,39 € / asukas) ja Espoon (11,38 € / asukas) jälkeen. Tästä voi päätellä, että suhteessa väkilukuun Turku panostaa taloudellisesti muita kaupunkeja vähemmän liikuntapaikkoihin, mutta vastaavasti myöntää kolmanneksi eniten avustuksia liikuntaan suhteessa asukasmäärään. Lisäksi kun ottaa huomioon vielä liikuntapaikoista saadut tulot, joita muissa kaupungeissa Turku ja Oulua lukuun ottamatta kerätään

myös lasten ja nuorten liikuntatilavuokrista, voidaan tulkita, että esimerkiksi Tampere panostaa vahvasti kunnallisten liikuntapaikkojen ylläpitoon ja kehittämiseen. Lisäksi Oulu erottuu selkeästi vertailusta liikuntapaikkarakentamisen avustuksen osalta.

Kaupunki	Avustus toimintaan	Avustus olosuhteisiin	Avustus investointiin	Väkiluku	Liikuntamenot / asukas
Helsinki	2 000 000 €	6 130 000 €	0 €	656 600	125 €
Espoo	1 410 000 €	1 930 000 €	0 €	293 600	141 €
Turku	530 000 €	620 000 €	30 000 €	194 000	109 €
Tampere	740 000 €	0 €	0 €	242 000	141 €
Oulu	230 000 €	220 000 €	780 000 €	207 800	108 €
Vantaa	400 000 €	330 000 €	0 €	237 200	100 €
Jyväskylä	140 000 €	0 €	0 €	143 000	119 €
Kuopio	300 000 €	400 000 €	0 €	120 300	169 €
Pori	360 000 €	40 000 €	0 €	83 700	114 €
Lahti	150 000 €	0 €	0 €	120 300	123 €

Kuva 1. Avustus- ja liikuntamenojen vertailu suurempien kaupunkien kesken vuosi 2019.

RATKAISTAVANA OLEVAT YDINLIIKUNTAPAIKAT

Liite 3 esittelee yksityiskohtaisemmin ratkaistavana olevien liikuntapaikkojen käyttöä ja pääkäyttäjärhymiä, kiinteistöjen tämänhetkistä kuntoa, käyttäjien näkemyksiä liikuntatilojen kehitystarpeista sekä alustavia tulevaisuuden suunnitelmia liikuntapaikkakohtaisesti. Lopulliset päätökset muun muassa sijainteihin ja sisältöihin liittyen tehdään yksityiskohtaisissa liikuntapaikkakohtaisissa tarveselvityksissä ja hankesuunnitelmissa.

Käyttäjien näkemykset on koottu vuonna 2020 toteutetuista kyselyistä, joilla selvitettiin Turun kaupungin liikuntapaikkaverkkoon liittyviä kehityskohteita sekä lajien harjoitustilarpeita tulevaisuudessa sekä omatoimiliikkujien että organisoidusti liikkuvien harrastajien näkökulmasta. Kysymyksillä selvitettiin myös seurojen omia resursseja ja tulevaisuuden suunnitelmia mahdollisten omien liikuntapaikkarakentamishankkeiden näkökulmasta. Lisäksi vuonna 2019 tehdyn seurakyselyn tuloksia on hyödynnetty liikuntaolosuhteisiin liittyen.

Sähköiset kyselyt lähetettiin Liikuntakeskus Alfana, Lintulan voimistelu- ja sirkussalin, Impivaaran jalkapallohallin, Impivaaran jäähallin sekä Kupittaaan urheiluhallin pääkäyttäjäseuroille keväällä 2020. Muille turkulaisille liikunta- ja urheiluseuroille, jotka eivät kohdistuneet tietyn kunnallisen liikuntapaikan pääkäyttäjiksi, lähetettiin kesäkuussa 2020 sähköinen kysely koskien kunnallisen liikuntapaikkaverkon kokonaisuutta ja sen kehittämideoita. Kyselyihin vastasi yhteensä 90 seuratoimijaa. Kyselyiden ohella liikuntapalvelut järjesti turkulaisille seuroille alkusyksystä 2020 useita lajikohtaisia olosuhdetapaamisia. Koululiikunnan näkökulmaa liikuntapaikkaverkon nykytilaan ja sen kehittämistarpeisiin kysyttiin peruskouluilta. Vastauksia saatiin yhteensä 45. Myös Turun Seudun Urheiluakatemiaa kuultiin heidän liikuntaolosuhdetarpeistaan tulevien vuosien osalta. Kuntalaisia puolestaan osallistettiin mukaan liikuntapaikkaverkon päivitystyöhön kertomaan omia näkemyksiään Kaikkia liikkuttava Turku -kyselyllä, joka toteutettiin sähköisesti Kerro kantasi -alustalla kesällä 2020. Kommentteja saatiin yhteensä 218.

Taulukossa 1 on kuvattu liikuntapaikkojen käyntimääriä ja varausasteita vuodelta 2019. Varausasteiden osalta tarkasteluun on nostettu arkipäivien ilta-ajat. Varausasteissa 100 % tarkoittaa, että tila on käytössä koko ajan sen ollessa avoinna. Varausasteet osoittavat, että tarkastelussa olevat kohteet ovat erittäin aktiivisessa käytössä liikunta- ja urheiluseurojen toiminnassa. Liikuntakeskus Alfalle on laskettu kaikkien sen seitsemän eri liikuntaolosuhteen keskiarvo. Alfana telinevoimistelutilat ovat lähes 100 % käytössä, kun taas esimerkiksi painamatot ja pöytätennispöydät ovat varauskalenterin tilastojen mukaan käytössä noin 40–50 % ajasta. Kaikista tiloista ei ole mahdollista varata vuoroja, joten näiden tilojen varausasteita ei ole mahdollista tilastoida. Näiden tilojen osalta käyttöä seurataan käyntimäärien avulla.

Taulukko 1: Ratkaistavina olevien liikuntakohteiden käyttö.

Liikuntapaikka	Käynti- määrä 2019	Varausas- teet 2019**	Pääkäyttäjryhmät
Impivaaran jalkapallohalli	72 200	86,48 %	Seurat, Turun Seudun Urheiluakatemia, koulut, päiväkodit, omatoimiliikkujat
Impivaaran jäähalli	109 000	95,95 %	Seurat, Turun Seudun Urheiluakatemia, koulut, päiväkodit, omatoimiliikkujat
Kupittaaan maauimala	49 500	-	Omatoimiliikkujat
Kupittaaan urheiluhalli	230 100	-	Seurat, Turun Seudun Urheiluakatemia, koulut, päiväkodit, omatoimiliikkujat
Liikuntakeskus Alfa	144 500	74,62 %	Seurat, Turun Seudun Urheiluakatemia, koulut
Lintulan voimistelu- ja sirkustila	46 300	98,67 %	Seurat
Petreliuksen uimahalli	75 000	-	Omatoimiliikkujat
Samppalinnan palloiluhalli *	22 100	97,31 %	Seurat, Turun Seudun Urheiluakatemia, koulut, päiväkodit
Yhteensä / keskiarvo	748 700	90,61 %	

* Koulujen käyttöä arkisin klo 8–16 ei ole tilastoitu käyntimääriin

** Varausaste arkisin klo 16–21

Impivaaran jalkapallohalli

Vuonna 1980 rakennettu Impivaaran jalkapallohalli tarjoaa ympärivuotiset harjoitteluolosuhteet jalkapallolle. Lisäksi hallissa harjoittelee pesäpallon, lacrossen, rugby, amerikkalaisen jalkapallon ja baseballin harrastajia. Pääkäyttäjät ovat liikunta- ja urheiluseuroja, mutta päiväsaikaan jalkapallohallia käyttävät myös Turun Seudun Urheiluakatemia, koululiikunta ja varhaiskasvatus. Lisäksi hallissa on Turun kaupungin toteuttamia yleisövuoroja, joille pääsevät kaikki halukkaat liikkumaan maksutta. Hallin harrastuskäyttö on aktiivista erityisesti marraskuusta maaliskuuhun, jolloin hallin varausasteet ovat arki-iltaisina ja viikonloppuisina lähes 100 %. Tämä aiheuttaa suuria haasteita vuorojaon näkökulmasta, kun hakijoita on moninkertainen määrä jaettavana oleviin vuoroihin nähden. Kesäaikaan, harrastajien liikkumassa ulkokentillä, jalkapallohalli on vähemmällä käytöllä, mikä vaikuttaa vuoden kokonaisvarausasteeseen. Virallisia otteluita hallissa ei voi järjestää, koska kenttä ei täytä vaadittavia mittoja (vähintään 64 m x 100 m). Jalkapalloseurat toivovat ensisijaisesti täysimittaista jalkapallokenttää riittävällä turva-alueella sekä oheisharjoittelutiloja hallin yhteyteen.

Impivaarassa sijaitsevassa lämmitetyssä jalkapallohallissa tilaa on yhteensä 5 403 m². Tästä kumiruohupintainen keinonurmikenttä kattaa 4 377 m² (45 m x 90 m), noin 200-paikkainen katsomo 299 m² sekä voimailutila 51 m². Loput 676 m² koostuvat pukuhuone-, varasto-, huolto- ja aulatiloista. Jalkapallohallissa tehtiin vuonna 2019 rakenneavauksia, joiden tulosten mukaan hallissa on muun muassa runsaasti ilmavuotoja, lämmönhukka on merkittävää ja sähkötekniikka sekä LVI-tekniikka ovat elinkaarensa lopussa.

Impivaaran jalkapallohallista on tehty hankeselvitys, joka valmistui kesällä 2019. Hankeselvityksen tavoitteena oli löytää yhteinen näkemys siitä, kannattaako jalkapallohalli tulevaisuudessa peruskorjata vai korvata uudisrakennuksella. Vuonna 2018 tehdyn kuntoarvion, ylläpitotöiden yhteydessä esille nousseiden korjaustarpeiden sekä toiminnallisten muutostarpeiden perusteella työryhmä päätyi lopputulemaan, ettei jalkapallohallin peruskorjaamista ole järkevä suositella, vaan halli tulee korvata uudisrakennuksella.

Jalkapallohallin uudisrakentamisen vaihtoehtoina ovat kenttäalueen kattava ylipainehalli tai kiinteärunkoinen lämmitettävä jalkapallohalli. Ylipainehallin investointikustannukset ovat suhteessa pienemmät kiinteärakenteiseen jalkapallohalliin verrattuna. Toisaalta kiinteärakenteisen hallin elinkaarikustannukset ovat vakaammat vertailtaessa mm. ylläpitokustannuksia, äärisääilmiöiden ja mahdollisen ilkivallan vaikutuksia ylläpitoon sekä tarvittavia rakenteiden päivityksiä. Näin ollen kiinteärakenteiden jalkapallohalli nähdään kokonaisuuden näkökulmasta parempana vaihtoehtona.

Turkulaisten jalkapalloseurojen avustushakemustietojen (v. 2019) mukaan yksityisistä jalkapallohallista ja -kentiltä ostetaan vuoroja noin 1 000 h / talvikausi. Impivaaran jalkapallohallin ja yhden kunnallisen lämmitettävän keinonurmen lisäksi yksityisomisteisina olosuhteina talvikäytössä on kaksi kuplahallia ja yksi lämmitettävä keinonurmi. Korkeiden harrastajamäärien ja käyttöasteen sekä talviharjoitteluolosuhteiden kehittämisen vuoksi on perusteltua, että uusi jalkapallohalli tulee sisältämään täysimittaisen jalkapallokentän nykyisen vajaamittaisen kentän sijaan. Näin ollen maa-alueen on oltava riittävän iso hallin ja tarvittavien oheistilojen rakentamiselle. Käytännössä se olisi mahdollista rakentaa jo olemassa olevan täysimittaisen jalkapallokentän tilalle tai uuteen sijaintiin kaavoituksen sallimissa rajoissa. Maankäytön ja kaavoituksen näkökulmasta parhaat vaihtoehdot uuden jalkapallohallin sijainnille ovat Impivaara ja Artukainen. Jos Impivaaran jäähallin korvaava uudisrakennus suunniteltaisiin sijoitettavaksi nykyisen jalkapallohallin paikalle Impivaaraan, tulisi jalkapallohallihankkeen rakentaminen aloittaa ensin. Impivaaran jalkapallohallia on suunniteltu käytettävän siihen asti, kunnes uusi jalkapallohalli rakennetaan.

Impivaaran jäähalli

Vuonna 1981 valmistunut Impivaaran jäähalli on toinen Turun kunnallisista jäähalleista ja merkittävä alueellinen jääurheilupaikka. Koko jäähalli on kooltaan 6 293 m², josta halli A kattaa 2 461,50 m² ja halli B 2 430,50 m². Molemmissa halleissa on yksi jääkaukalo, jonka koko on 29 m x 60 m. Jäähallissa on neljä seisomakatsomoa, joihin jokaiseen mahtuu noin 300 katsojaa. Pukutiloille, huolto- ja varastotiloille, teknisille tiloille, kahviolle, aulatiloille sekä henkilökunnan sosiaalitiloille on varattu noin 1 400 m². Impivaaran jäähallista on laadittu vuonna 2019 alustava hankeselvitys, jonka johtopäätöksenä suositellaan hallin korvaamista uudishankkeena peruskorjaamisen sijaan. Hankeselvityksen

yhteydessä teetetyssä kuntotutkimuksessa (4/2019), todettiin muun muassa hallin sähköjärjestelmän, LVI-laitteiden, rakenteiden (ovet, ikkunat, vesikatto) sekä perustusten vaativan uusimista 5–10 vuoden kuluessa.

Impivaaran jäähallin suurimmat käyttäjäryhmät ovat turkulaiset jääkiekko- ja taitoluisteluseurat. Lisäksi vuoroja on ringetteseuralla, harrastejääkiekko- ja kaukalopalloporukoilla, kouluilla, päiväkodeilla sekä omatoimiluistelijoille tarkoitetuilla kaupungin järjestämällä yleisöluistelulla. Seurojen näkemysten mukaan merkittävimpiä kehityskohteita ovat oheisharjoittelutilat, joita ei ole Impivaaran jäähallissa tällä hetkellä. Myös varasto- ja säilytystilojen niukkuus nähdään ongelmalliseksi nykyisessä hallissa. Lisäksi jääajan määrä ei vastaa seurojen tarpeita harrastajamääriin nähden.

Impivaaran jäähallin korvaavaan uuteen jäähalliin esitetään kolmea kaukaloa nykyisten kahden kaukalon korvaamisen sijaan. Tämä on perusteltu jääurheiluseurojen harrastajamäärien ja tätä kautta vuorotarpeiden kasvulla sekä lämpenevän ilmaston vuoksi luonnonjäähäntäverkoston heikolla käytettävyydellä. Turkulaiset jääkiekko- (1 288 h) ja taitoluisteluseurat (640 h) ostivat kaudella 2019–2020 yhteensä 1 928 tuntia jääaikaa Turun ja naapurikaupunkien yksityisistä jäähalleista kunnallisten jäävuorojensa lisäksi. Jos tämän sijoittaisi yhteen jääkaukaloon arki-iltoihin ja viikonloppuihin täyttäisi yhteistuntimäärällä kaukalon noin 31 viikon ajaksi eli yhden kauden pituudeksi. Lisäjäätila loisi lisämahdollisuuksia myös kuntalaisten omatoimiliikuntaan yleisöluisteluvuoroina sekä koulujen jääliikunnan järjestämiseen. Impivaaran jäähallia on suunniteltu käytettävän siihen asti, kunnes uusi jäähalli rakennetaan.

Alueellisesti on pohdittu uuden jäähallin rakentamista Impivaaraan tai Artukaisiin. Jos uusi jäähalli tulisi Impivaaraan, jäähallihankkeen toteutuksen aloittaminen olisi mahdollista, kun jalkapallohalli on purettu. Uuden jäähallin sijaintivaihtoehtoja kartoittaessa on tärkeä miettiä myös jäähalliverkoston alueellista kattavuutta koko kaupungin alueella.

Kupittaaan maauimala

Vuonna 1912 avattu Kupittaaan maauimala on toinen Turun maauimaloista ja merkittävä liikunta- paikka kesäisin. Käyttöön vaikuttaa säiden lisäksi muun muassa uimarantojen vuotuinen sinilevättilanne. Alueella on 50 metrin ja 25 metrin altaat, lastenallas, kahluuallas sekä vesiliukumäki. Altaita ympäröi nurmialue, jossa on myös leikkivälineitä lapsille. Lisäksi alueella on uimavalvojen katos, pukukoppeja, suihkuja, huoltorakennus, henkilökunnan sosiaalitilat ja varasto. Alueella ei ole saunaa. Kupittaaan maauimalan yhteydessä on yksityisomisteinen Kupittaaan Paviljonki -ravintola, joka hoitaa maauimalan lipunmyynnin sekä vastaa kioskipalvelujen toteutuksesta. Alue on kokonaisuudessaan noin 9 140 m², josta altaat täyttävät noin 1 790 m² ja rakennukset noin 2 010 m².

Maaumala on suunnattu erityisesti lapsiperheille, mutta se tarjoaa hyvät uintimahdollisuudet kaikentyyppisille uimareille. Aukioloaikojen ulkopuolella maaumalassa järjestetään suosittuja vesijumppia. Iltaisin maaumalaa hyödyntävät uintiseurat. Käyttäjät näkevät maaumalan tärkeimmiksi kehitystarpeiksi saunan rakentamisen sekä suihku- ja pukutilojen laajentamisen, sillä ne koetaan liian ahtaiksi nykyisiin käyttäjämääriin nähden. Myös maaumalan allaskapasiteetin lisäystä toivottiin. Maaumala on oleellinen osa ainutlaatua Kupittaaan puistoa, jossa sijaitsee myös muun muassa Lastenkulttuurikeskus Seikkailupuisto ja Liikennekaupunki. Kesäisin Kupittaaan alue onkin yksi Turun matkailuvalteista erityisesti lapsiperheiden aktiviteettimakohteena.

Maaumalaan teetettiin vuonna 2017 kuntoarvio, joka puoltaa tilojen peruskorjaamisen tarvetta. Kuntotutkimuksessa todetaan altaiden betonirakenteiden ympäristörasituksen olevan normaalia suurempaa johtuen niiden ulkopintojen suojaamattomuudesta. Talvella pohjavesi lisää oleellisesti betonirakenteiden pakkasrasitusta ja kesällä pintojen kestävyyttä heikentää uimaveden lisättävät kemikaalit. Myös nykyisessä vedenkäsittelyjärjestelmässä sekä putkistoissa on teknisiä ja toiminnallisia puutteita.

Investointilistan ensimmäiseksi kohteeksi on priorisoitu Kupittaaan maaumalan peruskorjaus. Maaumalan altaiden sekä alueen rakennusten huono kunto nostaa maaumalan vuosittaiset ylläpito- ja korjauskustannukset huomattavan korkeiksi (noin 110 000 euroa / vuosi) ja siten peruskorjauksen siirtäminen nostaisi merkittävästi maaumalan elinkaarikustannuksia. Lähtökohtana peruskorjaukselle on, että allaskapasiteetti pysyy ennallaan. Muiden sisätilojen osalta on suunniteltu lämpimien suihku- ja pukutilojen rakentamista sekä pohdittu saunan tarpeellisuutta. Maaumalan sijaintiin ei tule muutoksia. Käyttäjät ohjataan Samppalinnan maaumalaan Kupittaaan maaumalan peruskorjauksen aikana. Petreliuksen uimahallin hyödyntämistä Kupittaaan maaumalan peruskorjausajankautena väistökohteena tarkastellaan, kun lopullinen aikataulu vahvistuu.

Kupittaaan urheiluhalli

Vuonna 1971 valmistunut Kupittaaan urheiluhalli sijaitsee idyllisessä Kupittaaan puistossa. Halli on kokonaisuudessaan 10 813 m², joka jakaantuu yläkerrassa oleviin yleisurheiluolosuhteisiin (5 134 m²), alakerran kuntosalitiloihin (332 m²) sekä Kupittaaan ammuntarataan (1 304 m²) ja Kupittaaan keilahalliin (903 m²). Loput tiloista on pukuhuone-, suihku-, sauna-, varasto- ja huoltotiloja. Hallin yläkerrasta löytyy 170 metrin pituinen kiertävä neliratainen juoksurata, 100 metrin juoksusuora, soutu-laitteet, 1 000 istumapaikkainen katsomo, pituus-, korkeus- ja seiväshypyn sekä kuulantönnön suorituspaikat. Lisäksi alakerrassa on kylmäallas. Kaarevan hallin korkein kohta on 16 metriä.

Kupittaaan urheiluhallin pääkäyttäjiksi ovat yleisurheilijat, ampujat ja keilailijat. Ammuntaradan toimintaa hoitavat Turun Seudun Ampujat ry ja Arcus ry. Turun Keilailuliitto ry puolestaan vastaa keilahallin toiminnasta. Urheiluhallin yläkerta toimii myös usean eri lajin oheisharjoittelutilana. Kerran viikossa hallissa kokoontuu useampi sata aktiivista Aarnen Talli -liikuntakerhoon kuuluvaa yli 60-vuotiasta miestä. Lisäksi hallin yläkerta tarjoaa monipuoliset puitteet erilaisten tapahtumien järjestämiselle ja onkin Kupittaaan palloiluhallin ohella toinen merkittävä liikuntatapahtumapaikka Turussa. Urheiluhallin pääkäyttäjryhmät ovat yleisesti hyvin tyytyväisiä nykyisiin liikuntatiloihin. Talvikauden arki-iltoina hallin yläkerta kuitenkin ruuhkautuu usein. Lisäksi käyttäjät näkevät yhtenä kehityskohteena oheisharjoittelutilojen suurentamisen.

Kupittaaan urheiluhallista on laadittu (9/2020) rakennuksen rakenteellisen turvallisuuden arviointitodistus. Sen mukaan hallin liimapuukaaren perustusliitoksen virheellisen detaljin aiheuttamat laho- vauriot tulee korjata ja liitos tulee vahvistaa. Lisäksi harjaliitoksen lähellä sijaitsevat syvät halkeamat, vesivuodon alueella oleva halkeama ja IV-kanaviston aiheuttamat halkeamat tulisi korjata. Lisäksi vesikatton vedenpoistoa tulee parantaa, jottei vesikatolta valuva vesi laske perustusrakenteiden päälle lisäten kosteusrasitusta. Kupittaaan urheiluhalli on asemakaavalla suojeltu SR-2 -merkinnällä, joten sitä tulee ensisijaisesti tarkastella rakennuksen peruskorjausvaihtoehtoa. SR-2 -merkinnällä oleva rakennus on kaupunkikuvallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokas. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä eikä siinä saa suorittaa vaipan ulkopuolella sellaisia lisärakentamis- tai muutostöitä, jotka tarvelevät julkisivujen ja vesikatton perusmuotoa.

Kupittaaan urheiluhalli on asemakaavalla suojeltu kohde, joten rakennusta tulee tarkastella peruskorjausnäkökulmasta. Suojelustatuksen takia rakennuksen peruskorjaaminen tulee vaatimaan huolellista suunnittelua ja se on siten aikataulutettu alustavasti toteutettavan viimeisenä kohteena. Peruskorjauksen yhteydessä hallin liikuntaolosuhteita on myös mahdollisuus päivittää. Tarveselvitystä tehdessä on tärkeä pohtia urheiluhallin tehokas ja monipuolinen käyttö peruskorjauksen jälkeisten vuosien osalta. Yhtenä vaihtoehtona voidaan tarkastella esimerkiksi uuden yleisurheiluhallin rakentamista toiseen sijaintiin ja Kupittaaan urheiluhallin muuntamista monitoimihalliksi palvellen entistä monipuolisemmin eri käyttäjäryhmiä, kuten voimistelulajeja ja koululiikuntaa. Ennen peruskorjauksen aloittamista on selvitettävä tarvittavia väistötiloja hallin tämänhetkisille pääkäyttäjryhmille. Kevät-, kesä- ja syksyaikaan pystytään ulkoliikuntaolosuhteilla korvaamaan urheiluhallin pääasiallista käyttöä, mutta erityisesti talviajan väistötilajärjestelyt tulevat olemaan haasteelliset, jos toista vastaavaa tilaa ei ole tarjolla.

Liikuntakeskus Alfa

Liikuntakeskus Alfa on otettu liikuntakäyttöön vuonna 1998. Se sijaitsee Liikunta Barker Oy:n omistamassa kiinteistössä Raunistulan kaupunginosassa noin 2,5 kilometrin päässä Turun keskustasta. Alfian pääkäyttäjänä ovat liikunta- ja urheiluseurat sekä koululiikunta ja Turun Seudun Urheiluakatemia. Omatoimikäyttömahdollisuutta Alfassa ei tällä hetkellä ole. Alfassa on Turun kaupungin tarjoamat olosuhteet usealle välineistöltään erityisvaatimuksia tarvitseville lajeille.

Vuokrasopimus Liikuntakeskus Alfian tiloista oli päättymässä 31.12.2023, mutta kesällä 2021 sopimus uusittiin jatkumaan 31.12.2028 asti (kv 14.6.2021 § 156). Alfian vuokrasopimuksen päättyessä kaupungilla ei ole tarjota toista korvaavaa tilaa olemassa olevasta liikuntaolosuhdeverkostostaan telinevoimistelulle, painille, nyrkkeilylle, painonnostolle, pöytätennikselle ja budolajeille. Liikuntakeskus Alfian käyttäjät korostavat liikuntakeskuksen tärkeyttä elintärkeänä harjoitusolosuhteena useimmille siellä harjoitteleville seuroille. Noin kolmannes seuroista kokee kuitenkin Alfian tilakapasiteettien koon ja vuorojen määrän rajoittavan heidän toimintaansa sekä uusien harrastajien rekrytointia. Lisäksi käyttäjien mukaan Alfassa tulisi kehittää tilojen siisteyttä, ilmanvaihtoa sekä parantaa akustiikkaa ja porttijärjestelmää.

Liikuntakeskus Alfassa on liikuntatilaa yhteensä 4 221 m² sekä pukuhuone- ja aulatilaa 633 m². Liikunnan lajiolosuhteet jakautuvat telinevoimistelulle (1 345 m²), budolajeille (1 074 m²), painille (570 m²), pöytätennikselle (553 m²), nyrkkeilylle (366 m²) ja painonnostolle (313 m²). Liikuntatilojen korkeus on noin 4–6,7 metriä. Vuokrasopimuksen uusimisen yhteydessä kaupunginvaltuusto päätti (14.6.2021 § 156) vuokrata kiinteistöstä lisää 1 634 m², joka on tarkoitus muuntaa liikuntakäyttöön kevään 2022 aikana. Muutostöiden jälkeen tilaa on yhteensä 6 488 m². Lisäksi samassa rakennuksessa toimii seuraomistuksessa oleva Salibandy Areena (2 417 m²), jossa oli kaksi täysimittaista salibandykaukaloa. Tilaan on kuitenkin suunniteltu muuta toimintaa, minkä vuoksi syksystä 2021 alkaen siellä on enää yksi salibandykaukalo.

Liikuntakeskus Alfian korvaamisen vaihtoehtoina ovat yksi suuri liikuntahalli tai useampia pienempiä erillisiä korvaavia liikuntatiloja eri lajiolosuhteille. Lajikohtaisten liikuntatilojen sijoittelussa on mietitty vaihtoehtoisia ratkaisuja muun muassa Artukaisista Turun Messu- ja kongressikeskuksen tiloista. Voimistelulajien näkökulmasta tilan korkeus on merkitsevä tekijä. Telinevoimistelulle ideaalitarve on vähintään kahdeksan metriä. Budolajien, painin, nyrkkeilyn, painonnoston ja pöytätenniksen olosuhteet voidaan yhdistää esimerkiksi voimistelulajien kanssa samaan rakennukseen tai vaihtoehtoisesti sijoittaa muihin potentiaalsiin tiloihin. Neliömäärällisesti lähtökohtana on korvata vähintään olemassa olevat tilat lajien harrastajamäärät sekä käyttäjien tilatarpeet huomioiden. Liikuntaolosuhteiden käytön takaamiseksi on huomioitava Alfian liikuntatilojen vuokrasopimuksen jatkuminen siihen

asti, kunnes uusi korvaava tila on valmistunut. Näin vältetään väistötilaratkaisujen aiheuttamilta lisäkustannuksilta.

Lintulan voimistelu- ja sirkustila

Lintulan voimistelu- ja sirkustila sijaitsee Kiinteistö Oy Turun Lintulan kiinteistössä Turun keskustassa viidennessä kerroksessa. Vuokrasopimus Lintulan tiloista on voimassa toistaiseksi. Liikuntasalin koko on noin 900 m², josta voimistelulla on noin 600 m² (21 m x 29 m) ja sirkuksella vajaa 300 m² (13,5 m x 21 m). Salin korkeus on 9,6 metriä. Tilat on jaettu omiksi puolikseen väliverholla. Voimistelutilassa on kaksi vajaamittaista voimistelumattoa. Sirkuspuolella on muun muassa volttimonttu, erilaisia trampoliineja, trapetseja, köysiä ja muita välineitä. Pukuhuonetilat ovat yhteensä noin 60 m² ja sijaitsevat yhtä kerrosta liikuntasalia alempana.

Voimisteluolosuhteita käyttävät pääasiallisesti rytmisen voimistelun turkulaisseurat ja Turun Seudun Urheiluakatemia. Sirkussalin pääkäyttäjä on Turun Sirkus ry, jonka toimintaan osallistuu erikielisiä sirkusharrastajia ja tilausryhmiä. Käyttäjät nostivat esille tärkeimmiksi kehittämistarpeiksi lattian uusimisen lajiolosuhteita tukevaksi sekä ääni- ja meluhaittojen vaimentamisen/poistamisen. Lisäksi tilojen suuret lämpötilavaihtelut saivat huomioita.

Korkeutensa puolesta Lintula soveltuu rytmisen voimistelun harjoitusolosuhteeksi. Tilassa on kuitenkin vanha puulattia, joka ei ole optimaalinen harjoittelualusta voimistelumaton alla. Rytmisen voimistelun olosuhteiden näkökulmasta harjoittelualustan tulisi olla joustokanveesi, joka vaimentaa lajiharjoittelussa syntyviä iskuja ja tärähdyksiä. Kansainvälisen voimisteluliiton hyväksymän kanveesin (14 m x 14 m) rakentaminen tilaan ei ole mahdollista, koska se ei kokonsa puolesta mahdu yhden tämänhetkisen voimistelumaton tilalle. Kanveesin rakentaminen tarkoittaisi sitä, että toinen voimistelumatosta poistuisi käytöstä. Tilan meluisuus sekä lämpötilavaihtelut (vuodenajasta riippuen 15–40 astetta) aiheuttavat myös omat haasteensa liikuntatilan asianmukaiseen käyttöön.

Voimistelulajien näkökulmasta tilan korkeus on merkitsevä tekijä. Ideaalitarve rytmiselle ja joukkuevoimistelulle on 10–12 metriä. Optimaaliset tilat rytmiselle ja joukkuevoimistelulle korkeutensa puolesta tämänhetkisessä kunnallisessa liikuntapaikkaverkossa olisivat Kupittaaan palloiluhalli (12 m) ja Kupittaaan urheiluhalli (16 m). Lajien tarvitseman joustokanveesin rakentaminen pysyvästi Kupittaaan palloiluhalliin ei kuitenkaan ole mahdollista. Kupittaaan urheiluhallin tulevaisuuden ratkaisut vaikuttavat sen mahdolliseen hyödyntämiseen mattovoimistelun olosuhteena.

Lintulassa sijaitsevien sirkusolosuhteiden uudelleensijoittelu tarkentuu yhdessä muiden liikuntaolosuhteiden korvaamisen edistyessä. Neliömäärällisesti lähtökohtana on korvata vähintään olemassa

olevat tilat lajien harrastajamäärät sekä käyttäjien tilatarpeet huomioiden. Liikuntaolosuhteiden käytön takaamiseksi on huomioitava Lintulan liikuntatilojen vuokrasopimuksen jatkuminen siihen asti, kunnes uusi korvaava tila on valmistunut. Näin vältetään väistötilaratkaisujen aiheuttamilta lisäkustannuksilta.

Petreliuksen uimahalli

Vuonna 1974 Petreliuksen kaupunginosaan rakennettu uimahalli on toinen kunnallisista omatoimikäytössä olevista uimahalleista. Rakennuksen koko on 935 m², josta allastila kattaa 417 m² ja kuntosali 70 m². Allastila koostuu yhdestä neljärataisesta 25 metrin altaasta. Petreliuksesta on laadittu vuonna 2017 tarveselvitys, jota ei viety päätöksentekoon saakka. Tarveselvityksessä tarkasteltiin uimahallin tilannetta ja kuntoa peruskorjaamisen näkökulmasta. Valmistellun tarveselvityksen tulosten mukaan uimahallin lämmönsiirtimet, allasputkisto sekä sähkökeskukset vaativat uusimista. Lisäksi viemärit ja lämmitysjärjestelmät ovat alkuperäiset. Uimahallin allaskapasiteetti ei pysty vastaamaan käyttäjien tarpeisiin, mutta nykyinen tontti ei kuitenkaan mahdollista allastilojen laajentamista merkittävästi.

Petreliuksen uimahallin pääkäyttäjiä ovat ikääntyneet. Myös koululiikunta ja uimaseurat käyttävät Petreliuksen uimahallia. Viikonloppuisin uimahallissa järjestetään naisten ja miesten uintivuorot. Käyttäjien näkökulmasta tarvetta on vähintään kahdeksanrataiselle 25 metrin altaalle ja monitoimi-/opetusallastilalle. Lisäksi käyttäjät toivovat suurempaa kuntosalia sekä uimahallin nykyisten aukioloaikojen laajentamista. Sijainnillisesti uuden uimahallin toivotaan sijaitsevan itäisellä puolella Turkuu hyvien joukkoliikenneyhteyksien päässä.

Petreliuksen uimahalli kuntosaleineen tulee toteuttaa uudishankkeena, joka mahdollistaa sen sijainnin uudelleenarvioinnin. Nykyinen hallikokonaisuus ei kokonsa puolesta pysty vastaamaan vallitsevaan kysyntään eikä sen tontti tarjoa mahdollisuutta uimahallin laajentamiselle. Uusi uimahallirakennus esitetään rakennettavan hieman Petreliukselta suurempana. Petreliuksen korvaava uimahalli ja kuntosalille ihanteellinen sijainti olisi Itäharjun keskeisellä kaupunkialueella, jossa on määrällisesti paljon asukkaita, useita oppilaitoksia ja yrityksiä sekä joka on kätevästi saavutettavissa eri kulkutavoin ja eri suunnista. Näin uimahallin käytön voidaan ennustaa olevan tehokasta myös päiväsaikaan. Tämä tukee erityisesti lasten ja nuorten sekä ikääntyvien mahdollisuuksia käyttää uimahallin palveluita. Myös sijainnillisesti Kupittaa-Itäharju tukee alueellisesti kattavaa uimahalliverkostoa Impivaaran uimahallin sijaitessa länsipuolella Turkuu. Petreliuksen uimahallia ja kuntosalia on suunniteltu käytettävän siihen asti, kunnes uudet korvaavat tilat rakennetaan.

Samppalinnan palloiluhalli

Samppalinnan palloiluhalli on Kupittaaan palloiluhallin ohella ainoa yli 900 m² kokoinen liikuntahalli kunnallisessa liikuntapaikkaverkossa. Se on merkittävä harjoittelu- ja kilpaolosuhde erityisesti käsi-palloseuralle, jonka harrastajat ovat Samppalinnan pääkäyttäjät arki-iltaisina ja viikonloppuisina. Palloiluhalli liikuttaa seuratoimijoiden lisäksi päiväaikaan lähialueen koulujen oppilaita, joten palloiluhallin tilat ovat kaikkiaan tehokkaassa käytössä ja varausasteet korkeita. Käyttäjät toivovat oheisharjoitteluti-
lojen toteuttamista palloiluhalliin tai sen läheisyyteen.

Samppalinnan palloiluhalli sijaitsee Keskusta III -alueella Samppalinnan koulukiinteistössä lähellä Urheilupuistoa. Koulukiinteistö koostuu koulurakennuksesta sekä 1 523 m² kokoisesta palloiluhallista, jonka liikuntasali on 942 m². Pukuhuone-, varasto-, huolto-, kahvio- ja katsomotilat ovat yhteensä 582 m². Samppalinnan palloiluhallista on tehty tarveselvitys muutama vuosi sitten, mutta sitä ei ole viety päätöksentekoon. Koulukiinteistöstä tehtiin kuntoarvio syksyllä 2019. Sen mukaan palloiluhalli on tyydyttävässä/huonossa kunnossa ja näin ollen peruskorjauksen tarpeessa. Muun muassa palloiluhallin liimapuupalkkien osalta pitäisi tehdä tarkempi kuntotutkimus. Lisäksi liikuntasalin, oheistilojen, katsomon sekä kahvion tarkemmat peruskorjaustarpeet tulee arvioida.

Sisäliikuntasaliverkoston toiseksi suurimman tilan, Samppalinnan palloiluhallin, suuri koko ja korkeat varausasteet puoltavat sen säilyttämistä sekä edelleen kehittämistä. Jos palloiluhallin tulevaisuus ratkaistaan peruskorjaamalla, koululiikunnan sekä liikunta- ja urheiluseuratoiminnan väistötilatarpeet tulee selvittää ennen peruskorjaamisen aloittamista. Uudisrakennettaessa tavoitteena on, että Samppalinnan palloiluhallia käytetään siihen asti, kunnes uusi liikuntahalli valmistuu.

LIIKUNTAPAIKKARAKENTAMISEN TARKASTELEVAT ALUEET

Liitteessä 4 arvioidaan Impivaaran ja Kupittaaan olemassa olevien liikuntakeskittymien lisäksi Itäharjun ja Artukaisten alueiden potentiaalia mahdollisina uusina alueellisina liikuntapaikkakeskittyminä sekä tarkastellaan Linnakaupunkia tulevaisuuden liikuntapaikkarakentamisen näkökulmasta.

Impivaara

Impivaaran alue on luonnonläheinen liikuntapaikkakeskittymä, joka tarjoaa rakennettujen sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen lisäksi hyvät ulkoilu- ja luontoliikuntamahdollisuudet. Impivaarassa sijaitsee useita kunnallisia liikuntaolosuhteita, kuten uimahalli, jäähalli, jalkapallohalli, jousiammuntarata, täysimittainen luonnonnurmipintainen jalkapallokenttä, neljä tenniskenttää sekä talvisin Turun ainoat lumetettavat hiihtoladut. Näiden lisäksi alueella on myös useampi yksityinen liikuntaolosuhde, kuten tenniskeskus (Jarkko Nieminen Areena), curlinghalli (Turku Curling Arena), jalkapallohalli (LähiTapiola-Areena), vesipuisto (JukuPark) ja Impivaaran minigolf. Kunnallisten ja yksityisten liikuntapaikkojen muodostama kokonaisuus Impivaarassa tarjoaa monipuolisia liikkumismahdollisuuksia niin vapaamuotoiseen omatoimiliikuntaan kuin tavoitteelliseen lajiharjoitteluun.

Impivaaran liikuntakeskuksen alue on tärkeä osa kaupungin viherverkostoa. Liikuntakeskuksen pohjoispuolella on laaja ulkoilumetsä, joka on kaupungin laajuudessa ja seudullisestikin merkittävä virkistysalue. Liikuntakeskus rajautuu osittain Impivaaran pähkinäpensaslehtoon. Se on suojeltu luontotyyppi, josta on tehty rajauspäätös.

Kaupungin omistama noin 20 hehtaarin suuruinen liikuntakeskuksen alue on voimassa olevassa yleiskaavassa pääosin V-alueella (virkistysalue). Yleiskaavassa on myös symbolinomainen VU-merkintä, joka ei kuitenkaan osu varsinaisen liikuntakeskuksen alueelle. Valmisteilla olevassa Yleiskaavassa 2029 liikuntakeskus on osoitettu merkinnällä VU (Urheilu- ja virkistyspalvelujen alue liikuntakeskuksia varten). Sen pohjoispuolella oleva metsäalue on osoitettu virkistysalueeksi merkinnällä V.

Impivaaran jää- ja jalkapallohalli ovat tulossa elinkaariensa päähän, mikä mahdollistaa liikuntapaikkojen uudelleensijoittelun alueella. Jäähallin ja jalkapallohallin alue on asemakaavoitettu YU-tontiksi Kaerla-60-2, jonka rakennusoikeus on 16 300 k-m². Tontin rakennusoikeudesta on käytetty tällä hetkellä noin 12 000 k-m². Kaupunki on vuokrannut liikuntakeskusalueelta Jukupark Oy:lle vesihuvi- puistotoimintaa varten noin 2 hehtaarin suuruisen alueen (sopimus voimassa 31.12.2039) ja TKOMV Turku Oy:lle noin hehtaarin suuruisen alueen yksityistä jalkapallohallia varten (sopimus voimassa 30.9.2046). 1 200 m² kokoisen curling-hallin maa-alueen vuokrasopimus on voimassa 31.12.2025

asti samoin kuin 2 500 m² kokoisen minigolfalueen. Liikuntakeskusalueen halki kulkee Fortumin voimajohto, joka tulee maanvuokrasopimusten lisäksi huomioida alueen tulevissa kehityssuunnitelmissa. Rakentamista rajoittavana tekijänä on myös raitiolinjalle osoitettu kaistale Impivaaran jalkapallohallin ja Eskontien välissä.

Kupittaa

Kupittaaan urbaani liikuntapaikkakeskittymä sijaitsee keskustan palvelujen, rautatieaseman ja Itäharjun kehittyvän alueen läheisyydessä ja se on helposti saavutettavissa eri puolilta kaupunkia. Kaupungin koulu- ja päiväkotiverkostoa on keskittynyt tälle alueelle, mikä turvaa alueen liikuntapaikkojen päiväkäytön sekä lisää liikuntapaikkojen kokonaiskäyttöä. Alueella sijaitsee lääketieteen opetus-, tutkimus- ja diagnostiikkatiloja sekä Turun ammattikorkeakoulun palveluista muun muassa liikunta- ja toimintakykylaboratorio. Myös Turun ammattikorkeakoulun uudet rakennukset Kampus 1 ja 2 täydentävät alueen entisestään laajaa korkeakoulutarjontaa, jossa synergiaetuja liikunnalle tuo muun muassa fysioterapia- ja kuntoutustoiminnan keskittyminen lähiympäristöön. Lisäksi Turun Seudun Urheiluakatemia toimintaa koordinoiva Kerttulin urheilulukio, Turun yliopiston kampusalue ja Turun yliopistollisen sairaalan yksiköt sijaitsevat lyhyen etäisyyden päässä Kupittaasta.

Kupittaaan liikumaan aktivoiva alue tarjoaa monipuoliset puitteet niin kaikenikäisille omatoimiliikkuville ja harrasteporukoille kuin tavoitteellisille lajiharrastajille ja huippu-urheilijoille. Kupittaalla sijaitsee kaksi keinonurmikenttää, joista toinen on lämmitettävä, kuusi luonnonnurmikenttää, kaksi kivituhkakenttää, jalkapallostadion (Veritas Stadion), pesäpallostadion, Kupittaaan palloiluhalli (9 500 m²) sekä Kupittaaan urheiluhalli (10 813 m²), jossa sijaitsevat myös keilahalli ja ammuntarata. Näiden lisäksi Kupittaaan alueelta löytyvät myös tekojäärata (luistelumato), ulkokuntoilulaitteita, beach volley -kenttiä, BMX-rata, skeittiramppi, petanquekenttiä, velodromi, Lastenkulttuurikeskus Seikkailupuisto sekä yksityinen jäähalli ja yksi yksityisen tahon ylläpitämä lämmitettävä keinonurmikenttä.

Laaja Kupittaaanpuisto koostuu kahdesta erityyppisestä osasta: historiallisesta puistosta ja liikunta-keskuksen alueesta. Turkuun perustettiin ympäristöministeriön päätöksellä 2013 Kansallinen kaupunkipuisto, johon sisältyy Kupittaaanpuiston historiallinen osa. Asemakaavassa Kupittaaanpuiston alue on osoitettu merkinnällä VP-1/s, eli alueeksi jonka ympäristö ja maiseman erityispiirteet tulee säilyttää. Urheiluhallille ja jalkapallostadionin Olympiakatsomolle osoitettiin 3.8.2002 vahvistuneessa asemakaavassa suojelumerkinnot rakennustaiteellisesti arvokkaina rakennuksina. Voimassa olevassa yleiskaavassa Kupittaaanpuisto on osoitettu virkistysalueeksi. Lisäksi yleiskaavassa puiston eteläosaan on merkitty symbolinomainen VU-merkintä.

Valmisteilla olevassa Yleiskaavassa 2029 puiston historiallinen osa on osoitettu merkinnällä VPH/s Historiallinen puistoalue, jolla ympäristö säilytetään. Liikuntakeskus puolestaan on osoitettu pääosin VU-merkinnällä. Lemminkäisenkadun puoleinen reuna on osoitettu merkinnällä VU-1 (Urheilu- ja virkistyspalvelujen alue) liikuntakeskuksia ja liikuntaan liittyviä toimintoja varten. Kaupunki on vuokrannut Kupittaaan jalkapallostadionin tontin Kupittaa-12-1 Kupittaaan Stadion Oy:lle ja jäähallin tontin Kupittaa-12-2 Kiinteistö Oy Turun Monitoimihallille. Maanvuokrasopimukset päättyvät 31.12.2049.

Itäharju

Itäharju sijaitsee aivan Kupittaaan puiston vieressä, joten sijaintinsa puolesta Itäharju loisi hyvät edellytykset Kupittaaan alueen liikuntapaikkatarjonnan laajentamiseksi ja monipuolistamiseksi. Laajentamista puoltaa myös tulevaisuudessa moottoritien päälle rakennettava kansi, joka yhdistää Kupittaaan ja Itäharjun alueet toisiinsa. Itäharjulle on nykyisen kaavan mukaisesti suunniteltu rakennettavan lähinnä asuin- ja toimistorakennuksia, joten alueelle sijoitettavat liikuntapaikat monipuolistaisivat palvelutarjontaa ja elävöittäisivät aluetta iltaisin ja viikonloppuisin. Kuten Kupittaaalla, myös Itäharjulla alueen oppilaitokset turvaisivat liikuntapaikkojen päiväkäytön ja nostaisivat niiden varausasteita. Liikuntakeskittymän laajentamista Itäharjulle tukee myös alueen hyvä saavutettavuus eri kulkutavoin. Tämä mahdollistaa kuntaisille sujuvan kulkemisen harjoitusvuoroille sekä luo hyvät edellytykset kansalliselle ja kansainväliselle kilpailu- ja tapahtumatoiminnalle.

Tavoitteena on luoda alueelle yli 10 000 uutta työpaikkaa ja asuntoja 20 000 uudelle turkulaiselle. Itäharjun alueelle on tulevaisuudessa sijoittumassa myös ammatillisen koulutuksen Taito-kampus. Lisäksi Itäharjulle on visioitu monitoimitaloa, joka kokoaisi yhteen muun muassa varhaiskasvatus- ja perusopetuspalveluja. Itäharjun alueen asemakaavoituksessa tullaan osoittamaan alueen väestömäärän ja oppilaitosten tarvitsemat liikuntapaikkavaraukset.

Liikuntarakentaminen Itäharjun alueelle on kaavallisesti mahdollista aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua. Itäharjun alue on Turun yleiskaavassa 2020 työpaikkojen ja asumisen aluetta (PAK). Se on nykyinen teollisuusalue, jota osa-alueittain kehitetään tehokkaammiksi ja viihtyisämmiksi työpaikka- ja asuntoalueiksi palveluineen. Valmisteilla olevan Turun yleiskaavan 2029 luonnoksessa alue on osoitettu keskustatoimintojen alueeksi C, mikä tarkoittaa, että alueen pääasiallisia toimintoja ovat keskustamainen asuminen, julkiset ja yksityiset palvelut, hallinto sekä keskustaan soveltuvat ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomat työpaikkatoiminnot.

Artukainen

Artukaisissa sijaitsevan Turkuhallin (nyk. Gatorade Center) lisäksi alueelle ei nykyisin ole keskitetty muuta liikuntapaikkarakentamista. Lähialueilla Pansiossa ja Härkämäessä sijaitsee yksittäisiä koulujen liikuntasaleja ja ulkoliikuntapaikkoja, jotka ovat noin kahden kilometrin säteellä Turkuhallista. Turkuhallin mahdollisen muuntotarpeen sekä Turun messu- ja kongressikeskuksen tilojen mahdollisen hyödyntämisen vuoksi Artukaista tarkastellaan tässä yhteydessä uutena liikuntapaikkakeskittymänä sekä vaihtoehtoisena ratkaisuna Kupittaaan ja Impivaaran nykyisten liikuntakeskusten kehittämiseksi. Estettä liikuntarakentamisen toteuttamiseen Messu- ja kongressikeskuksen sekä Turkuhallin välittömään läheisyyteen ei ole, mutta kaavoituksen näkökulmasta alue tulisi ensisijaisesti varata Artukaisissa toimivien yritysten laajennusalueeksi.

Artukaisten alue on osa täydentyvää työpaikka-aluetta ja siellä on hallittua, kaupunkikuvallisesti kiinnostavaa ja laadukasta rakentamista. Artukaisten alueella on voimassa kaksi asemakaavaa: Arenakatu 3:ssa ja Kirjaltajankatu 1:ssä on voimassa 14.8.1999 vahvistunut asemakaava: messu-, näyttely-, kulttuuri-, majoitus- ja urheilutoimintojen alue E-1. Molempien tonttien rakennusoikeus on 40 000 k-m². Artukaisten kiitotie -niminen asemakaava on tullut voimaan 23.2.2002. Voimassa oleva asemakaava mahdollistaa alueen kehittämisen muun muassa urheilu- ja liikuntatoimintoja varten. Artukaisten alue on Turun voimassa olevassa yleiskaavassa ja valmisteilla olevassa Turun yleiskaavan 2029 luonnoksessa osoitettu palveluiden ja hallinnon alueeksi. Kaupunki on vuokrannut Kiinteistö Oy Turun Monitoimihallille noin 7 hehtaarin suuruisen alueen ja Turun Messukeskus Oy:lle noin 11 hehtaarin suuruisen alueen. Molemmat maanvuokrasopimukset päättyvät vuoteen 2030 mennessä.

Turkuhallin (nyk. Gatorade Center) tulevaisuus kytkeytyy vahvasti Turkuun suunniteltavaan Ratapihan elämyskeskukseen (kv 15.6.2020 § 93), jonka arvioitu käyttöönotto on vuosina 2024–2025. Ratapiha-hankkeen toteutuessa HC TPS siirtyisi käyttämään elämyskeskukseen rakentuvaa jääurheiluhallia. Turkuhallin tulevaisuutta pohtiessa on tarkasteltu muun muassa, voisiko Liikuntakeskus Alfan sekä Lintulan voimistelu- ja sirkustilan liikuntaolosuhteita uudelleen sijoittaa Turkuhalliin. Myös Turkuhallin välittömässä läheisyydessä sijaitseva Turun Messu- ja Kongressikeskus tarjoaa usean tuhannen neliön tilat, joita käytetään tällä hetkellä vaihtelevasti erilaisissa tapahtumissa. Koronaviruspandemian aiheuttamien poikkeusolojen vuoksi keskuksen tilojen käyttö on vähentynyt, minkä seurauksena arvioidaan tilojen soveltuvuutta osaksi kunnallista liikuntapaikkaverkkoa. Turun Messu- ja kongressikeskus koostuu neljästä messuhallista, joiden pinta-ala vaihtelee 3 000–3 500 m² välillä tilakorkeuksien ollessa 3,85–12 metriä. Yhteensä hallitilaa on noin 13 000 m². Lisäksi keskuksessa on kaksi auditoriota, joihin mahtuu yhteensä 700 henkilöä. Tilan korkeus on 7,7 metriä ja siellä on 48 m² kokoinen lava. Permannon hyötytila auditoriossa 1 on 285 m² ja 228 m² auditoriossa 2. Lisäksi

keskuksesta löytyy kuusi erikokoista kokoustilaa, joiden koot vaihtelevat noin 70–192 m² välillä, korkeuden ollessa 3,5–4 metriä.

Linnakaupunki

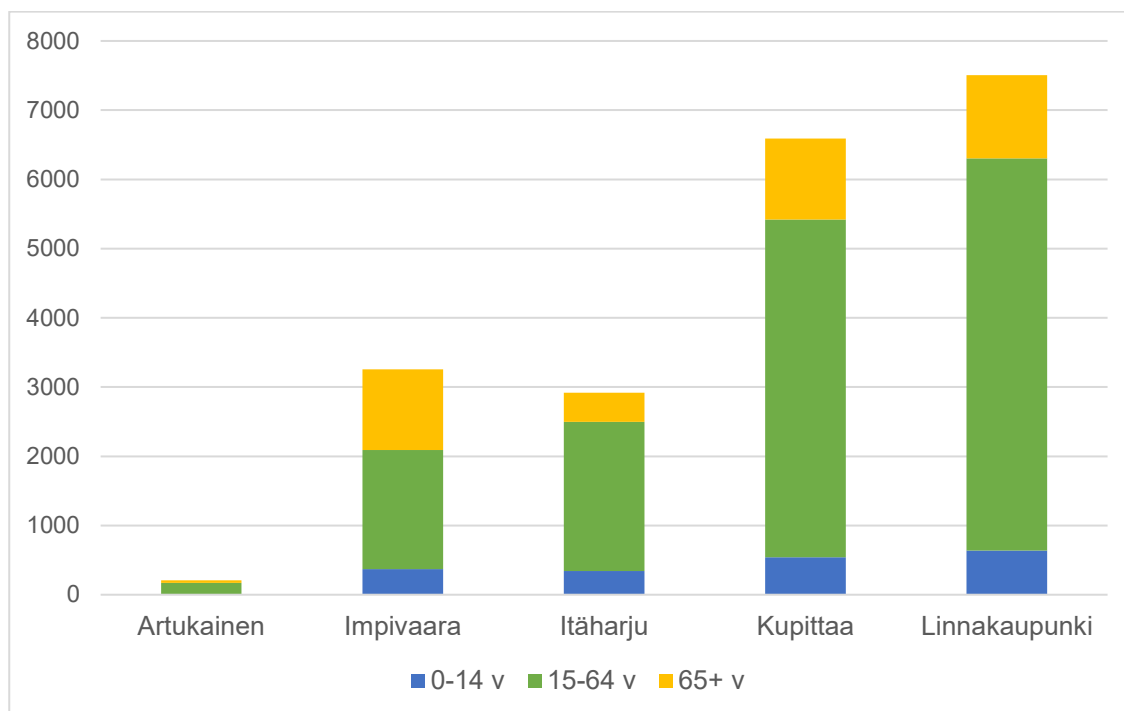
Tällä hetkellä Linnakaupungin alueella on tarjolla vähän liikuntamahdollisuuksia. Topeliuksen koulun läheisyydessä on Tallimäenpuiston pieni kierrätyskeinonurmikenttä ja Patterinhaan alueella pieni Kanslerinpuiston kenttä. Näiden lisäksi Topeliuksen ja Juhana Herttuan koulutaloilla on omat pienet koululiikuntasalit (173 m² ja 370 m²), joista Juhana Herttuan koulun liikuntasali on pois käytöstä. Kehittyvään Linnakaupunkiin, Vaasanpuiston alueelle on suunnitteilla suuri monitoimitalo, joka yhdistäisi muun muassa koulu- ja päiväkotitiloja. Monitoimitaloon on esitetty suurta noin 1 000 m² sisäliikuntahallia sekä monitoimitalon läheisyyteen asianmukaista ulkopalloilukenttää.

Alueen väestönkasvun seurauksena liikuntapaikkojen kysyntä tulee kasvamaan moninkertaiseksi lähitulevaisuudessa, joten alueelle on tärkeä luoda laadukkaat sisä- ja ulkoliikuntaolosuhteet niin ohjattu kuin omatoimiliikunta huomioiden. Kauppatorilta Satamaan suunniteltu tehokkaan joukkoliikenteen yhteys tulee kulkemaan Linnakaupunki alueen kautta, joten liikuntapaikat Linnakaupungin alueella olisivat helposti saavutettavissa myös muista kaupunginosista. Linnakaupunki olisi sijainniltaan ihanteellinen tulevaisuudessa myös esimerkiksi kaupungin kolmannelle uimahallille.

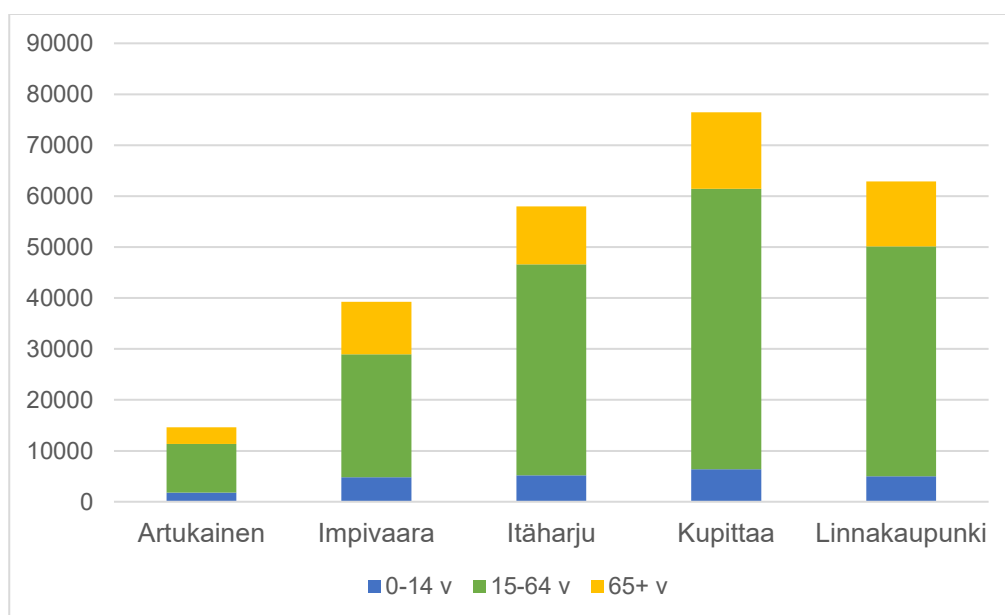
Iso-Heikkilän ja Sataman kaupunginosaan sijoittuva Linnakaupungin alue ulottuu satamasta Pitkämäen kaupunginosaan. Alueen asemakaavoittaminen asuinalueeksi on käynnistynyt ja vanhalle teollisuusalueelle tulee sijoittumaan noin 15 000 asukasta vuoteen 2040 mennessä. Kehittyvään Linnakaupunkiin, Vaasanpuiston alueelle on suunnitteilla suuri monitoimitalo, joka yhdistäisi mm. koulu- ja päiväkotitiloja. Monitoimitaloon on esitetty suurta noin 1 000 m² sisäliikuntahallia sekä monitoimitalon läheisyyteen asianmukaista ulkopalloilukenttää. Liikuntapaikkarakentamisen osoittaminen Vaasanpuiston alueelle tukee yleiskaavan kestävän joukkoliikenteen tavoitetta ja liikuntarakentaminen on mahdollista suunnitella sekä toteuttaa osana alueen viherrakentamista. Kauppatorilta Satamaan suunniteltu tehokkaan joukkoliikenteen yhteys tulee kulkemaan Linnakaupunki alueen kautta, joten liikuntapaikat Linnakaupungin alueella olisivat helposti saavutettavissa myös muista kaupunginosista.

Alueellinen saavutettavuus

Alla olevissa kuvioissa 1–5 on tarkasteltu alueittain kohtuullisella jalankulku- ja pyöräilyetäisyydellä asuvaa väestöä, saavutettavuutta joukkoliikenteellä sekä alueiden sijaintia suhteessa koulu- ja päiväkotiverkoston.

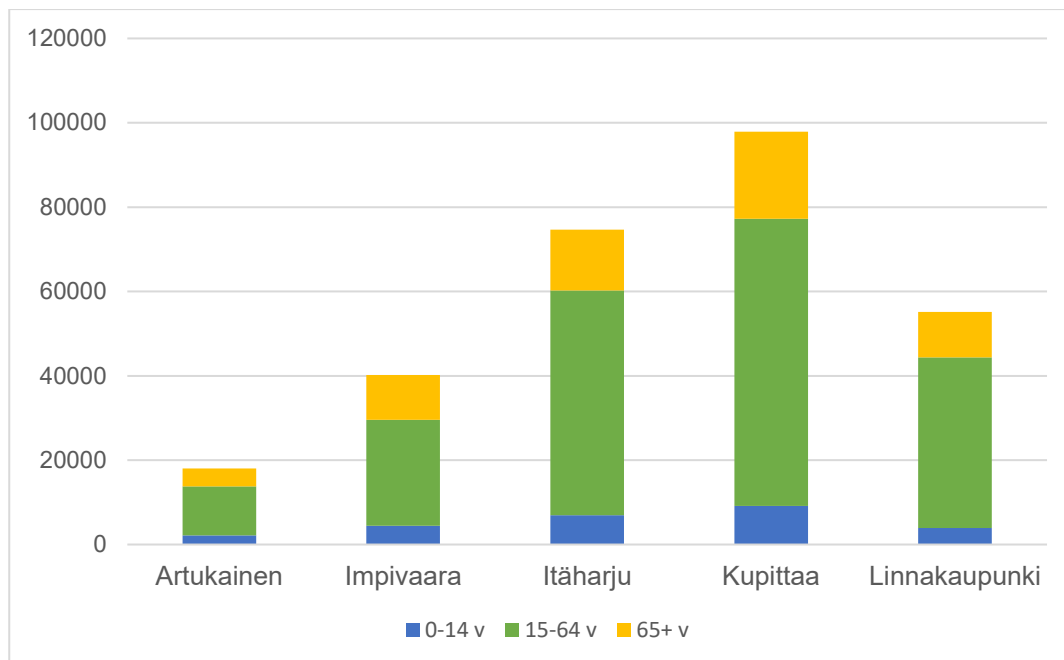
Kuvio 1. Alle 1 km jalankulkuetäisyydellä asuva väestö 2020.

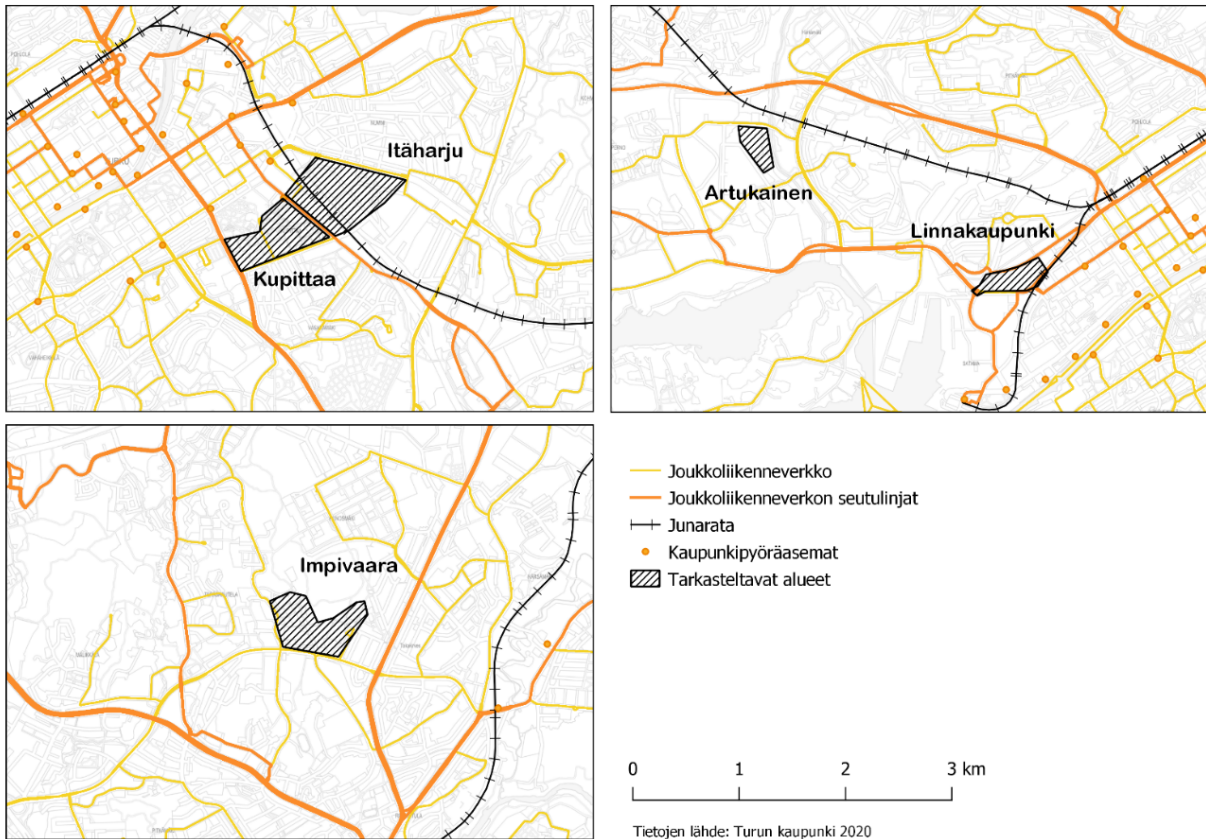
Kuvio 2. Alle 3 km pyöräilyetäisyydellä asuva väestö 2020.

Alueet eroavat toisistaan jalankulku- ja pyöräilysaavutettavuudeltaan (kuvio 1–2). Jos tarkastellaan kilometrin kävelymatkaa tutkittavista sijainneista, niin suurin ero löytyy Artukaisten ja Linnakaupungin alueen välillä. Artukaisten alue on hieman yli 200 henkilön saavutettavissa, kun taas Linnakaupungin alue yli 7 500 henkilön saavutettavissa kilometrin kävelymatkalla. Kupittaaan jalankulkusaa-

vutettavuus on myös korkea, sillä keskustassa sijaitsevan liikuntakeskittymän kilometrin läheisyydessä asuu yli 6 500 ihmistä. Impivaara sekä Itäharjun kansialue saavuttaa kilometrin kävelymatkan päästä noin 3 000 ihmistä. Myös kolmen kilometrin pyöräilyetäisyydellä asuvaa väestöä vertailtaessa suurimmat luvut ovat Kupittaa-, Linnakaupunki- ja Itäharju-akseleilla.

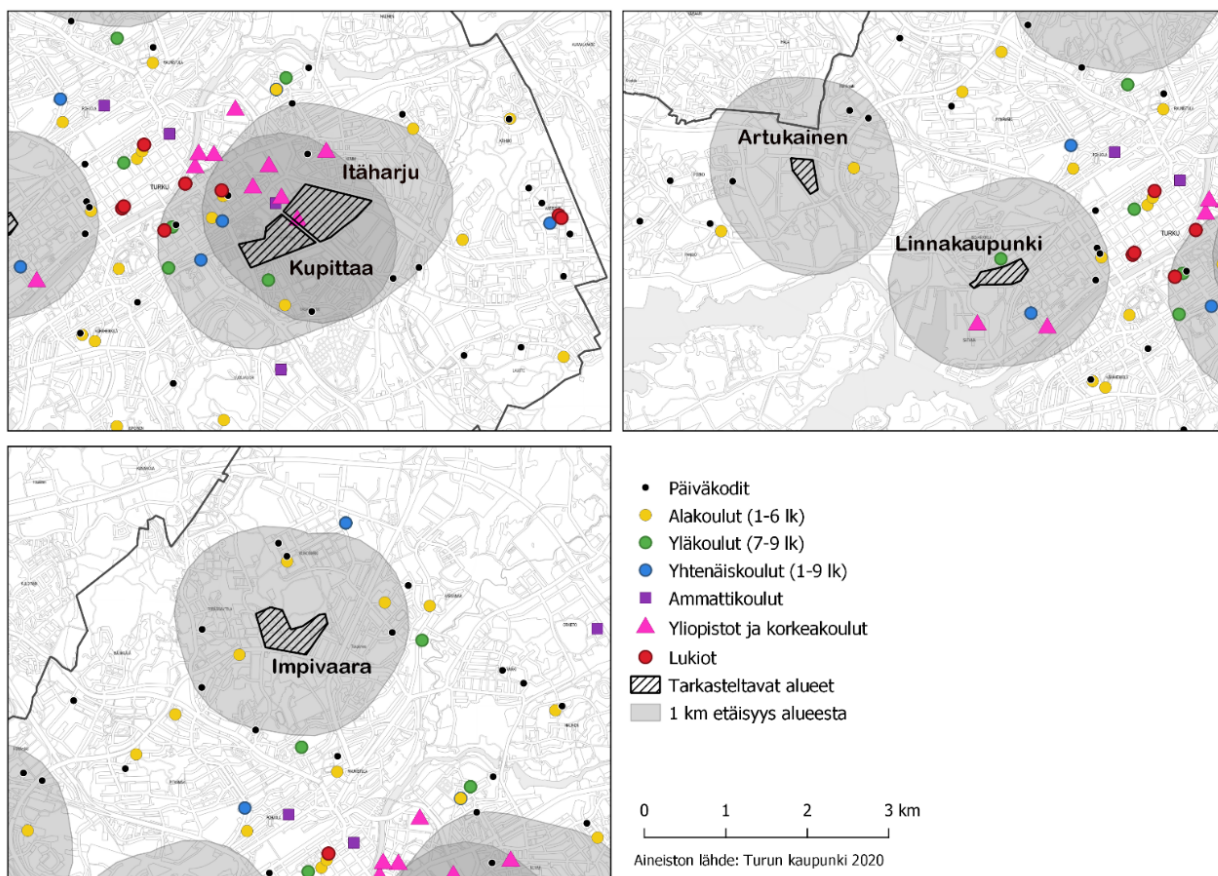

Kuvio 3. 30 min joukkoliikennematkan päässä kohteesta asuva väestö 2020.

Kuvio 4. Joukkoliikenteen verkko.

Alueiden joukkoliikennesaavutettavuutta (kuvio 3–4) tarkasteltaessa nähdään, että Kupittaa, Itäharju ja Linnakaupunki sijaitsee otollisesti bussiyhteyksien, junayhteyksien sekä kaupunkipyörien asemaverkoston lähetyvillä. Jos katsotaan väestöä, joka asuu sijainneista 30 minuutin joukkoliikennematkan päässä, niin Kupittaa nousee esiin kattaen lähes 100 000 asukasta, kun taas Artukainen jää alle 20 000 asukkaan. Kupittaaan miltei 100 000 ihmisestä noin 65 % on 15–65-vuotiaita.

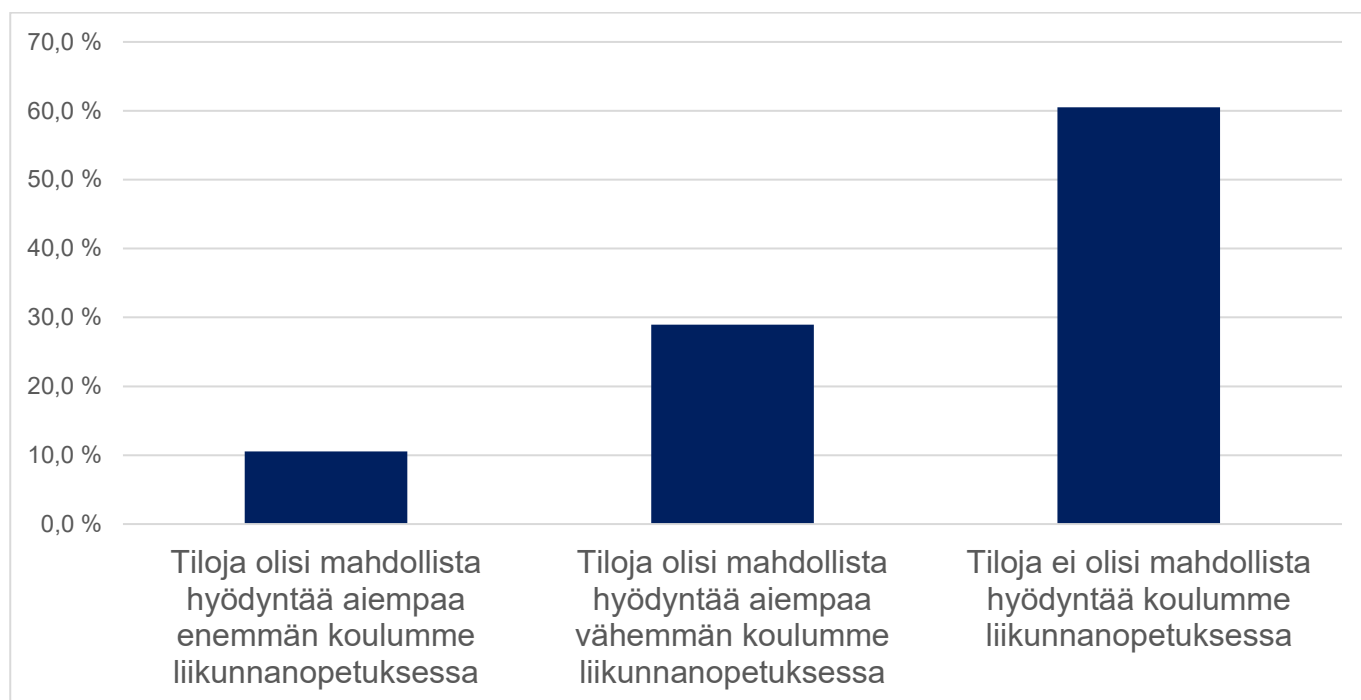

Kuvio 5. Alueiden saavutettavuus koulu- ja päiväkotiverkoston kannalta.

Alueiden saavutettavuudessa löytyy eroja myös, kun niitä tarkastellaan suhteessa kaupungin koulu- ja päiväkotiverkoston (kuvio 5). Kupittaa ja Itäharjun alueet erottuvat kartalta selkeästi. Siellä on huomattavasti eniten toimipisteitä kilometrin säteellä tarkasteltuna. Erityisesti lukioiden sekä ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen sijainteja tarkasteltaessa huomataan, että suotuisimmat sijainnit ovat keskustan tuntumassa. Kupittaa ja Itäharjun läheisyydessä on useampi korkeakoulun ja yliopiston kampusalue sekä lukioita ja ammattikoulu. Myös Linnakaupungin läheisyydessä on tämänhetkiset kaksi korkeakoulukampusta sekä tulevaisuudessa todennäköisesti myös monitoimitalo. Artukaisissa puolestaan kolmen kilometrin säteelle osuu yksi alakoulu ja kolme päiväkotia.

Turun ala- ja yläkouluille, ammatti-instituutin yksiköille sekä lukioille lähetettiin keväällä 2021 kysely liittyen jäähallin, jalkapallohallin, sisäpaloilutilojen sekä voimistelu- ja kamppailulajiolosuhteiden mahdolliseen siirtymiseen Artukaisiin. Vastauksia kyselyyn tuli yhteensä 39 eri koululta ja enemmistö vastaajista (61 %) oli sitä mieltä, että liikuntaolosuhteiden siirtyessä Artukaisiin tiloja ei olisi mahdollista hyödyntää koulun liikunnanopetuksessa lainkaan (kuvio 6). Lähes 90 % vastanneista oli sitä mieltä, että tiloja olisi tällöin mahdollista hyödyntää aiempaa vähemmän tai ei lainkaan koulun liikunnanopetuksessa pitkän välimatkan takia. Koulun ulkopuolisten tilojen hyödyntäminen on

monelle koululle edellytys koululiikunnan järjestämiseksi, minkä takia etäinen sijainti koettiin erityisen haastavaksi. Lähellä Artukaista sijaitsevat yksiköt puolestaan kokivat, että tiloja olisi mahdollista hyödyntää aiempaa enemmän liikunnanopetuksessa.

Kuvio 6. Koululiikunnan toteutus Artukaisissa.